

***Plan Rozwoju
Lokalnego
Gminy Żyraków
na lata
2004-2012***

- ŻYRAKÓW 2004 -

Spis treści

1	POWIĄZANIE PROJEKTU Z INNYMI DZIAŁANAMI RELIZOWANYMI NA TERENIE POWIATU I WOJEWÓDZTWA.....	3
2	AKTUALNA SYTUACJA SPOŁECZNO - GOSPODARCZA NA OBSZARZE OBJĘTYM PLANEM.....	7
2.1	Położenie i powierzchnia.....	7
2.2	Ludność.....	8
2.3	Wiedza i umiejętności , szkolnictwo podstawowe i średnie	15
2.4	Zasoby mieszkaniowe	15
2.5	Środowisko przyrodnicze.....	16
2.5.1	Zasoby bogactw naturalnych.....	16
2.5.2	Budowa geologiczna.....	16
2.5.3	Flora i fauna	17
2.5.4	Klimat.....	17
2.5.5	Wody powierzchniowe.....	18
2.6	Historia i dziedzictwo kulturowe turystyka i sport.....	19
2.6.1	Rys historyczny i dziedzictwo kulturowe.....	19
2.6.2	Turystyka i sport	22
2.6.3	Kultura	22
2.7	Infrastruktura fizyczna	24
2.7.1	Infrastruktura komunikacyjna i połączenia transportowe.....	24
2.7.2	Infrastruktura komunalna - kanalizacja	24
2.7.3	Wodociągi	25
2.7.4	Gazyfikacja.....	25
2.8	Gospodarka	25
2.8.1	Środowisko około biznesowe.....	25
2.8.2	Rolnictwo.....	26
2.8.3	Produkcja roślinna.....	27
2.8.4	Produkcja zwierzęca.....	28
2.8.5	Produkcja żywności i przetwórstwo produktów rolniczych:.....	28
2.8.6	Leśnictwo.....	29
2.9	Problemy ekologiczne, obiekty i urządzenia socjalne.....	29
2.9.1	Zanieczyszczenia.....	29
2.9.2	Określenie rozwiązań problemów.....	31
2.10	Służba zdrowia i opieka społeczna.....	32
2.11	Identyfikacja problemów.....	34
2.11.1	Prognozowane zmiany demograficzne.....	34
2.11.2	Problemy rynku pracy:	34
2.11.3	Problemy dotyczące warunków życia ludności.....	35
2.11.4	Problemy związane z infrastrukturą techniczną.....	35
2.11.5	Problemy natury gospodarczej.....	35
2.12	Źródła finansowania, gospodarka finansami gminy	36
3	ZADANIA POLEGAJĄCE NA POPRAWIE SYTUACJI NA DANYM OBSZARZE.....	36
3.1	Celowość zadań planowanych do realizacji.....	36
3.1.1	Określenie celów i zadań dla poszczególnych obszarów strategicznych.....	37
3.1.2	Podział celów do realizacji ze względu na wagę problemu.....	40
3.1.3	Uszeregowanie poszczególnych zadań w zależności od planowanego czasu realizacji.....	40
3.1.4	Szczegółowy opis zadań z uwzględnieniem terminowości realizacji.....	40
4	REALIZACJA ZADAŃ I PROJEKTÓW.....	41

5	OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ PLANU ROZWOJU LOKALNEGO	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki. 46
6	PLAN FINANSOWY NA LATA 2004 – 2012	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki. 51
7	SYSTEM WDRAŻANIA I MONITOROWANIA PLANU	55
7.1	Finansowanie.	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki. 57
7.2	Zarządzanie.	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki. 57
7.3	Instytucja wdrażająca Plan Rozwoju Gminy.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki. 58
7.4	Monitoring wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki. 58
8	Sposoby oceny i komunikacji społecznej.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki. 59

Wstęp

Plan Rozwoju Lokalnego jest dokumentem programowym, który integruje potrzeby społeczności lokalnej w zakresie ładu kulturowo – ekologicznego, społecznego, gospodarczo – infrastrukturalnego. W swoich ustaleniach bazuje na dokumentach i programach planistycznych będących podstawą polityki regionalnej zarówno na poziomie krajowym, wojewódzkim jak i powiatowym. Zgodność Planu Rozwoju Lokalnego ze strategicznymi dokumentami planistycznymi jest warunkiem koniecznym jego skutecznej realizacji.

1 POWIĄZANIE PROJEKTU Z INNYMI DZIAŁANAMI RELIZOWANYMI NA TERENIE POWIATU I WOJEWÓDZTWA.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Żyraków ze swoimi celami nadrzędnymi oraz celami cząstkowymi wpisuje się w cele Strategii rozwoju powiatu dębickiego. Jego nadrzędnym celem jest : **Spójny rozwój wspólnoty samorządowej poprzez doskonalenie wykonywania zadań publicznych w dziedzinie: współtworzenia warunków do rozwoju gospodarczego, stworzenia dobrego klimatu inwestycyjnego rozwoju osobowości, bezpieczeństwa publicznego i socjalnego, zdrowia, zachowanie czystości środowiska naturalnego, stworzenie atrakcyjnej bazy rekreacyjno- sportowej dla podniesienia poziomu jakości życia mieszkańców powiatu.**

Głównymi celami rozwoju powiatu są :

1. Stworzenie klimatu inwestycyjnego poprzez przyjazną obsługę na poziomie urzędu, łatwy dostęp do informacji rynkowej.
2. Poprawa infrastruktury technicznej, poprzez dalsze wyposażanie powiatu w brakujące elementy wyposażenia, kumulowanie wydatków na określonych zadaniach, pozyskiwanie środków z zewnętrznych źródeł .
3. Zapewnienie rowoju gospodarczego poprzez wzrost i stabilizację dochodów, rozwój i promocje przedsiębiorczości, integrację mieszkańców wokół wspólnych celów, aktywizację powiatu .

4. Poprawa bezpieczeństwa publicznego, stanu zdrowia, bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców powiatu.
5. Rozwój infrastruktury społecznej podniesienie jej funkcjonalności i korzyści dla mieszkańców powiatu.
6. Ochrona środowiska naturalnego i zasobów naturalnych i wykorzystanie ich dla celów rozwoju społeczno - gospodarczego z zachowaniem walorów środowiska i dziedzictwa kulturowego poprawa estetyki powiatu
7. Stworzenie bazy rekreacyjno – wypoczynkowej, promocja walorów przyrodniczo - krajobrazowych, zwiększenie dostępności różnych form turystyki.

Większość z działań przewidzianych do realizacji przez niniejszy Plan Rozwoju Lokalnego wynika z założeń programowych Strategii rozwoju powiatu dębickiego. Są to zarówno zadania, których wdrożenie należy do kompetencji władz samorządowych gminy Żyraków, jak również inne projekty, których realizacja zależy od zaangażowania władz powiatowych, lokalnej społeczności lub inwestorów zewnętrznych.

Zadaniami tymi są:

1. W zakresie ładu ekologicznego:

- utylizacja i zagospodarowanie odpadów, rozbudowa sieci kanalizacyjnej
- inicjatywy w dziedzinie ochrony środowiska przyrodniczego oraz dalszego rozwoju i modernizacji sieci gazowniczej, telekomunikacyjnej i energetycznej;

2. W zakresie ładu gospodarczego:

- aktywizacja zawodowa różnych grup ludności na rzecz wykorzystania zasobów przyrodniczych, walorów krajobrazowych i dziedzictwa kulturowego;

3. W zakresie ładu społecznego:

- kształtowanie aktywnych postaw, samodzielności życiowej, odszukiwania więzi partnerskich, itd. wśród grup najslabszych społecznie (w tym osób niepełnosprawnych),
- poprawa bezpieczeństwa publicznego poprzez bezpośrednie inwestycje, zmiany organizacyjne, inicjatywy samorządowe, itd.

- poprawa stanu zdrowotności mieszkańców poprzez profilaktykę, walkę z zagrożeniami chorobowymi, podniesienie stanu higieny, walkę z epidemiami, doskonalenie publicznej funkcji służby zdrowia i służb weterynaryjnych,
- likwidacja barier architektonicznych w miejscach użyteczności publicznej,
- wspieranie lokalnego sektora turystycznego bazującego na ścisłej współpracy z samorządami lokalnymi i partnerami zewnętrznymi,
- promocja zasobów gminy Żyraków ,

4. W zakresie ładu przestrzennego:

- modernizacji i odnowa istniejących dróg i doprowadzenia ich do standardów europejskich.

Systematyczne wdrażanie zadań przewidzianych w Strategii rozwoju powiatu dębickiego przez gminy członkowskie pozwoli na zrównoważony rozwój tego obszaru, wzrost jakości życia mieszkańców, wzrost atrakcyjności powiatu jako miejsca zamieszkania, działalności gospodarczej oraz atrakcji turystycznej.

Strategia rozwoju powiatu dębickiego musi być spójna z ustaleniami dokumentów programowych na poziomie regionalnym. Jej cele, a zatem i zadania przewidziane do wdrożenia, wynikają z wytycznych Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa podkarpackiego oraz Planu zagospodarowania przestrzennego województwa.

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa podkarpackiego jako cel nadrzędny stawia „rozwój Podkarpacia na rzecz spójności ekonomicznej, społecznej i przestrzennej w jednoczącej się Europie”. Cele strategiczne sformułowano w kilku obszarach rozwoju, przyjętych jako priorytetowe dla województwa podkarpackiego: wspieranie przedsiębiorczości, edukacja, infrastruktura techniczna, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich, rozwój turystyki, atrakcyjność zamieszkania, środowisko przyrodnicze, dziedzictwo i kultura, stworzenie ogólnodostępnego systemu edukacji dla młodzieży i dorosłych oraz dostosowanie go do potrzeb regionu i oczekiwań, rozwój współpracy transgranicznej.

Natomiast Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego za cel nadrzędny przyjmuje „ukształtowanie rozwoju przestrzennego województwa tak, by było to atrakcyjne, przyjazne i wyjątkowe miejsce zamieszkania, wypoczynku oraz

rozwoju społeczno-gospodarczego w kraju i Europie”. W ustaleniach Planu zawarte są zadania o znaczeniu krajowym (zadania rządowe), regionalnym, ponadlokalnym.

Wśród ustaleń Planu zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego dotyczących Gminy Żyraków jest budowa autostrady , której realizacja została znacznie przesunięta w czasie .

Należy również zaznaczyć iż województwo podkarpackie jest włączone również w struktury międzyregionalne tworzone jako euroregiony w ramach wspólnoty europejskiej. Jest to Euroregion Karpacki łączący dwa województwa południowe naszego kraju, oraz część Słowacji. Stosunkowo niski poziom gospodarczy tego regionu spowoduje możliwość pozyskania większej ilości funduszy strukturalnych w ramach europejskiego programu wyrównywania szans.

Planowane zadania do realizacji mogą częściowo oprzeć się o w/w fundusze, ponieważ są zgodne z zadaniami przez nie wyznaczonymi.

Dokumenty planistyczne na poziomie regionalnym powinny być zgodne z Koncepcją Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju. To opracowanie zawiera zadania o charakterze rządowym, regionalnym i ponadlokalnym, planowane do wdrożenia. Ich ogólny zarys przekłada się na uszczegółowienie w dokumentach planistycznych niższych rządów.

Spójność dokumentów planistycznych wszystkich rządów ma zapewnić zrównoważony rozwój naszego kraju we wszystkich dziedzinach życia.

2 AKTUALNA SYTUACJA SPOŁECZNO - GOSPODARCZA NA OBSZARZE OBJĘTYM PLANEM.

Obszar i czas realizacji Planu Rozwoju Lokalnego

Obszarem realizacji Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Żyraków będzie gmina Żyraków . Plan rozwoju lokalnego obejmuje lata 2004 – 2012.

2.1 Położenie i powierzchnia.

Powierzchnia gminy –111,25 km²

Gmina Żyraków w obecnym kształcie administracyjnym funkcjonuje od 01.01.1973 roku. We wcześniejszym okresie w latach 1955 - 1972 to okres gromadzkich rad w Bobrowej, Straszęcinie, Zasowie, Żyrakowie powiatu dębickiego, województwa rzeszowskiego, a w latach 1975 - 1998 województwa tarnowskiego.

Od 1.01.1999r. Gmina Żyraków znajduje się administracyjnie w województwie podkarpackim ze stolicą w Rzeszowie, w powiecie dębickim, którą zamieszkuje 12.948 ludności. Od wschodu granicę naturalną z miastem Dębica i gminą Dębica stanowi rzeka Wisłoka. Gmina Czarna graniczy z Gminą Żyraków od zachodu, a północno - zachodnią granicę stanowi granica z gminami Radomyśl i Przecław.

Południowa część Gminy to tereny równinne z rozbudowaną infrastrukturą techniczną we wsi Straszęcin, gdzie znajdują się większe zakłady, natomiast największą część gruntów w gospodarstwach rolnych, bo 7.370 ha stanowią użytki rolne (86%), a lasy zajmują 6,5 % gruntów.

Tereny Gminy Żyraków charakteryzują się wielowiekową tradycją, historią oraz znakomitymi walorami przyrodniczymi. Najważniejsze z nich to zespoły pałacowo - parkowe w Zasowie, Korzeniowie, Straszęcinie i Żyrakowie .

Gmina Żyraków położona jest w obrębie makroregionu Kotliny Sandomierskiej z wydzielonymi mezoregionami : Wysoczyzną Tarnowską i Doliną Wisłoki, które charakteryzują się odmiennymi typami rzeźby terenu i zajmują obszar o powierzchni 11.125 ha.

Najniższy punkt w Gminie znajduje się na północy Gminy w rejonie Korzeniowa około 173,4 m n.p.m., a najwyższy, bo 246,2 m n.p.m. to wzgórze w Zasowie, gdzie zlokalizowano zbiornik wyrównawczy ujęcia wody w Nagoszynie.

Gmina posiada 56 km dróg powiatowych, którymi głównie odbywa się ruch lokalny, między - sołecki i tranzytowy międzygminny. Z pozostałych dróg gminnych znaczenie komunikacyjne posiada około 16 km odcinków o lepszej nawierzchni.

W perspektywie w południowej części gminy przez Małą Wolę, Żyraków Kolonię będzie przebiegał węzeł autostrady A4, co w znacznej mierze zwiększy możliwość pozyskania rynków zbytu oraz kooperacji gospodarczej .

Gmina liczy 13 Sołectw, do których należą: Bobrowa, Bobrowa Wola, Góra Motyczna, Korzeniów, Straszęcin, Wiewiórka, Wola Wielka, Wola Żyrakowska, Zawierzbie, Żyraków, Mokre, Zasów, Nagoszyn.

2.2 Ludność.

Gminę Żyraków ogółem zamieszkuje 12.948 osób.

Gęstość zaludnienia wynosi 117 osób na km².

Tabela 1. Przyrost naturalny mieszkańców gminy Żyraków do roku 2002 r. (wg GUS)

Rok	Liczba mieszkańców
1990	10 901
1995	12 119
1996	12 328
1997	12 511
1998	12 647
2002	12 948

Tabela 2. Struktura wieku ludności Gminy w 2002 r. (wg GUS):

Rodzaj wieku	Liczba mieszkańców	% ogółu
Przedprodukcyjny	3 787	29%
Produkcyjny	7 397	57%
Poprodukcyjny	1 764	14%
Razem:	12 948	100%

W Gminie nie notuje się negatywnych zjawisk demograficznych, takich jak np. deformacje struktury płci, na 100 mężczyzn przypada taka sama liczba kobiet. Wskaźnik ten utrzymuje się na niezmiennym poziomie z lat poprzednich.

Tabela 3. Ludność według wieku w 2002 r. (wg GUS)

Przedział wiekowy	Ogółem liczba mieszkańców	Przedział wiekowy	Ogółem liczba mieszkańców	Przedział wiekowy	Ogółem liczba mieszkańców
0-4	855	35-39	933	70-74	430
5-9	1034	40-44	887	75-79	312
10-14	1176	45-49	710	80-84	157
15-19	1220	50-54	702	85 i więcej	117
20-24	966	55-59	529		
25-29	966	60-64	512		
30-34	972	65-69	470		

2.2.1. Wykształcenie

Według danych, na podstawie obserwacji grup wiekowych można zaobserwować zmniejszający się przyrost naturalny, co spowoduje znacząco mniejszy nabór do szkół podstawowych już w roku 2004. Jednocześnie liczniejsze grupy wejdą w wiek produkcyjny, lub podejmą dalsze kształcenie – studia wyższe w formie dziennej lub zaocznej.

Poziom wykształcenie mieszkańców Gminy Żyraków przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Wykształcenie ludności powyżej 13 roku życia w 2002r. (wg GUS)

ogółem	wyższe	policealne	średnie	Zasadnicze zawodowe	Podstawowe ukończone i nieukończone	Wykształcenie nieustalone
10 332	469	139	2188	3057	3984	326
100 %	4, 5%	1,3 %	21,2%	29,5%	38,55	5,22%

Powyższe dane pozwalają wnioskować, iż grupa osób z wykształceniem wyższym i średnim nie jest najwyższa i stanowi około 26 - 27 % ogólnej liczby. Największą grupę stanowią osoby z wykształceniem zawodowym o specjalizacji często nieadekwatnej do zapotrzebowania na rynku pracy, oraz osoby z wykształceniem zawodowym, które zwykle prowadzą własne gospodarstwa rolne.

2.2.2. Migracja

Ze względu na atrakcyjność terenu - położenie w pobliżu miasta Dębicy, obserwujemy napływ ludności na teren gminy. Zestawienie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5 . Migracja ludności 2002 r. (wg GUS)

Ogółem	Zamieszkała od urodzenia	Przybyła w latach 1988 i wcześniej	1989- 2002	Nie ustalono od kiedy
12 948	9 693	1 686	1 359	210

Powyższe dane wykazują, iż napływ ludności utrzymuje się na stałym poziomie. Jednocześnie napływ ma charakter zasiedlania małych działek budowlanych w kierunku budownictwa jednorodzinnego, na terenach graniczących z miastem Dębicą .

2.2.3. Osoby niepełnosprawne

W gminie znajduje grupa społeczna o pewnym stopniu niepełnosprawności. W grupie tej można wyróżnić osoby o różnej aktywności ekonomicznej, różnym stopniu wykształcenia oraz różnym wieku ekonomicznym. Część osób wyraża chęć aktywnego uczestniczenia w życiu społecznym, część ma trudności z pokonywaniem różnych barier, zarówno fizyczno – motorycznych jak i psychologicznych. Strukturę przedstawia tabela 6.

Tabela 6. Osoby niepełnosprawne w roku 2002 (wg GUS)

Wyszczególnienie	Liczba osób niepełnosprawnych	Osoby niepełnosprawne prawnie	Osoby niepełnosprawne biologicznie
Ogółem	1752	1540	212
Wiek przedprodukcyjny	81	57	24
Wiek produkcyjny	930	881	49
Mobilny	234	223	11
Niemobilny	696	658	38
Poprodukcyjny	741	602	139
Aktywni zawodowo	509	466	43
Pracujący	490	447	43
Bezrobotni	19	19	0
Bierni zawodowo	1224	1057	167

2.2.4. Rynek pracy – problem bezrobocia.

Dokonująca się od 1989 roku zmiana systemu społeczno – gospodarczego niesie za sobą również wiele niekorzystnych zjawisk. W 1990 roku jako zjawisko nowe dla społeczeństwa pojawiło się bezrobocie. Począwszy od 1990 roku do końca 1995 roku liczba bezrobotnych z gminą Żyraków zarejestrowanych w Rejonowym Urzędzie Pracy w Dębicy wykazywała cały czas tendencję wzrostową , a okres 1995 – 1998 charakteryzował się malejącą dynamiką liczby bezrobotnych. W połowie 1999 roku liczba bezrobotnych w gminie nieznacznie wzrosła. Obecnie występują niewielkie wahania w ilości bezrobotnych na terenie gminy. Sądzić możemy, że bezrobocie pod koniec lat 90–tych ustabilizowało się i wynosi nieco poniżej 800. Szczegółowe dane dotyczące poziomu bezrobocia w latach 2002-2004 zawierają poniższe tabele.

Poniższe tabele przedstawiają bezrobotnych Gminy Żyraków zarejestrowanych w PUP Dębica według poziomu wykształcenia i struktury wieku w latach 2002-2004 (źródło PUP w Dębicy):

Tab.7.1. Ilość bezrobotnych w poszczególnych grupach wg poziomu wykształcenia.

	<i>Stan na dzień 31-12-2002</i>		<i>Stan na dzień 31-12-2003</i>		<i>Stan na dzień 31-05-2004</i>	
	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety
Wykształcenie wyższe	484/21	316/15	514/31	324/18	432/19	283/10
Policealne i średnie zawodowe	3 139/ 238	1 928/ 152	2 851/ 203	1 765/ 121	2 472/ 182	1 617/ 118
Średnie ogólnokształcące	729/48	576/37	786/52	629/42	716/41	564/35
Zasadnicze zawodowe	5 102/ 529	2 246/ 462	4 611/ 462	2 074/ 216	4 135/ 402	1 984/ 196
Gimnazjalne i poniżej	2 862/ 277	1 128/ 254	2 738/ 254	1 101/ 78	2 626/ 242	1 081/ 66

Tab. 7.2. Ilość bezrobotnych w poszczególnych grupach wg wieku

	<i>Stan na dzień 31-12-2002</i>		<i>Stan na dzień 31-12-2003</i>		<i>Stan na dzień 31-05-2004</i>	
	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety
15 - 17 lat	0	0	0	0	0	0
18 - 24	384	179	360	162	298	135
25 - 34	371	205	311	163	262	138
35 - 44	245	120	208	170	216	115
45 - 54	101	31	113	41	100	36
55 - 59	11	3	9	2	9	1
60 lat i więcej.	1	0	1	0	1	0
Razem	1113	538	1002	538	886	425

2.2.5. Struktura bezrobocia.

a) Kobiety;

Na początek czerwca 2004 roku w ogólnej liczbie 886 było 425 kobiet, które stanowiły 47,96% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych z gminy Żyraków w Powiatowym Urzędzie Pracy. W ciągu ostatnich lat zaznacza się niewielki spadek bezrobocia kobiet w stosunku do ogółu bezrobotnych. Kobiety odczuwają większe niż mężczyźni trudności w znalezieniu zatrudnienia. Największa ilość bezrobotnych kobiet charakteryzuje się wykształceniem zawodowym i średnim zawodowym oraz policealnym. Świadczy to o przygotowaniu zawodowym niedostosowanym do aktualnych potrzeb rynku. Wnioskiem jest potrzeba przekwalifikowania się w kierunku potrzebnych zawodów. Jest to możliwe tym bardziej, iż przedział wiekowy większości tych osób zamyka się między 24-44 rokiem.

b) Absolwenci;

Do grup szczególnie zagrożonych bezrobociem w gminie Żyraków zalicza się absolwentów, którzy są znaczącym i najtrudniejszym segmentem rynku pracy. Znaczącym, bo ponad 35% (liczone na koniec roku 2003) bezrobotnych to absolwenci. Najtrudniejsze, bo absolwenci są słabo przygotowani do wymogów rynku pracy. Ta kategoria bezrobotnych wymaga szczególnych działań ze strony wszystkich podmiotów, którym zależy na polepszeniu sytuacji w tym zakresie.

c) Poziom wykształcenia;

Najbardziej charakterystyczną cechą struktury bezrobocia w gminie Żyraków jest to, że najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz policealnym i średnim zawodowym oraz podstawowym i niepełnym. W strukturze bezrobotnych te dwie grupy wykształcenia stanowią około 65% ogólnej liczby zarejestrowanych (początek czerwca 2004) co wskazuje na ogromne zadanie edukacyjne i szkoleniowe. Następnymi co do wielkości grupami bezrobotnych były osoby posiadające wykształcenie średnie ogólnokształcące. Najmniejszą grupę stanowią bezrobotni posiadające wykształcenie wyższe (19 osób)

Mimo zmian ogólnej liczby bezrobotnych w latach 2002 - 2004 podział zarejestrowanych według poszczególnych poziomów wykształcenia nie ulegał zasadniczym zmianom.

d) Wiek;

Cechą charakterystyczną bezrobocia w gminie Żyraków jest również to, że najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowią osoby w młodych grupach wiekowych. Według stanu na początek czerwca 2004 r. osoby w przedziale wiekowym 25 - 34 lat stanowiły 29,57 % bezrobotnych. Następną co do liczebności grupą bezrobotnych są osoby w wieku 18-24 lat, udział bezrobotnych na początek czerwca wynosił 33,63%. Ilość bezrobotnych w grupie wiekowej 45 – 54 lat wynosiła 8,86% .

Pomimo pewnych zmian, procentowy udział zarejestrowanych w poszczególnych grupach wiekowych nie ulegał większym wahaniom na przestrzeni 3 lat.

Działania Rejonowego (Powiatowego) Urzędu Pracy w Dębicy.

Do zakresu działania Urzędu Pracy (wcześniej Biuro Pracy) w Dębicy należą sprawy określone w ustawie o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu oraz innych aktach prawnych wydanych na podstawie tej ustawy.

Pierwszą grupą zadań finansowych ze środków Funduszu Pracy stanowią zasiłki wypłacane osobom bezrobotnym. Są to zadania obligatoryjne, które mają charakter pasywny.

Drugą grupą zadań są zadania fakultatywne, do których należą przede wszystkim aktywne formy działania, tworzące szansę zatrudnienia i aktywizacji bezrobotnych na rynku pracy. W tej grupie zadań środki przeznaczone są przede wszystkim na finansowanie prac interwencyjnych, robót publicznych, udzielanie pożyczek osobom bezrobotnym oraz zakładom pracy na tworzenie dodatkowych miejsc pracy, a także na finansowanie kosztów przekwalifikowań, przyuczeń do zawodu, aktywizację zawodową absolwentów, staże absolwenckie itp.

W Gminie Żyraków, dzięki współpracy z Rejonowym Urzędem Pracy (Powiatowy Urząd Pracy) w Dębicy korzysta się m.in. z następujących aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu.

Prace interwencyjne – polegają na zatrudnieniu przez pracodawcę (Gminę) skierowanego przez Urząd Pracy – w ramach zawartej umowy – bezrobotnego przez okres nie przekraczający 12 miesięcy. Pracodawcy Urząd Pracy zwraca część poniesionych kosztów. Prace interwencyjne są formą subsydiowania zatrudnienia.

W odczuciu większości prace publiczne i prace interwencyjne przyczyniają się do tworzenia nowych efektywnych miejsc pracy, pozwalają na podtrzymanie efektywności zawodowej bezrobotnych, przerywają okres bierności bezrobotnego.

Aktywizacja zawodowa absolwentów i staże absolwenckie.

Ma na celu zwiększenie szans pozyskania zatrudnienia absolwentów szkół poprzez określone ustawowo korzyści materialne dla zatrudniających absolwentów, skierowanych przez Urząd Pracy.

Ocena efektywności działań Urzędu Pracy na rzecz aktywizacji zawodowej jest kwestią bardzo złożoną. Jest to swego rodzaju polityka „leczenia skutków”, a nie „polityką zapobiegania”.

Decyzje o prowadzeniu aktywnych form przeciwdziałania wyrastają z przekonania o nieograniczonych możliwościach państwa, samorządu o większości zinstytucjonalizowanego interwencjonizmu nad gospodarką rynkową powoduje w praktyce wyższe koszty, odejście od racjonalnych proporcji.

Główny ciężar przeciwdziałania bezrobociu, zarówno w aspekcie programowym jak i ogólnych oczekiwań spoczywa na Urzędzie Pracy w Dębicy. Urząd Pracy podejmuje pewne działania w kierunku organizacji pracy, przeciwdziałaniu bezrobociu wykazując przy tym znaczną inicjatywę i aktywność. Jednak w wielu kwestiach zarówno w sensie merytorycznym, jak i decyzyjnym przerasta to jego możliwości i kompetencje. Przesunięcie punktu ciężkości w polityce rynku pracy z działań głównie osłonowych na aktywne formy ograniczenia bezrobocia jest właściwą drogą. Skuteczność tych działań w tej mierze zależy od ścisłej współpracy Urzędu Pracy, samorządu terytorialnego, przedsiębiorstw, szkół, związków zawodowych itd. Konieczna jest przy tym postawa współodpowiedzialności wszystkich wymienionych podmiotów w rozwiązywaniu problemów miejscowego rynku pracy i uruchomienie skutecznych instrumentów ekonomiczno – socjalnych w walce z bezrobociem, w tym właściwego wykorzystania środków Funduszu Pracy.

2.2.6. GOPS

W rezultacie bezrobocia długookresowego pojawił się w Gminie Żyraków nowy problem o zwiększającej się wadze społecznej – bezrobotni bez prawa do zasiłku. Znaczna część z nich „przeniosła” się ze sfery pośrednictwa pracy do sfery opieki społecznej. Te negatywne zjawisko powoduje nieodwracalne skutki ekonomiczne, społeczne i moralne. Pomoc świadczona przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej ma charakter bierny i sprowadza się do przyznawania świadczeń pieniężnych, rzeczowych i usługowych. Te świadczenia mogą być elementem pomocy, ale w wielu przypadkach nie likwidują one zaistniałych na ogół trudnych sytuacji jednostki czy rodziny. Trzeba podjąć działania, żeby pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej dążyli do kompleksowych rozwiązań i spełniali rolę kreatora lokalnej aktywności w stosunku do swoich podopiecznych.

2.3. Wiedza i umiejętności , szkolnictwo podstawowe i średnie

Działalność oświatowa na terenie Gminy Żyraków prowadzona jest przez następujące placówki :

- 4 przedszkola;
- 2 szkoły podstawowe
- 8 zespołów w skład których wchodzi szkoły podstawowe i gimnazja

Bazę dydaktyczną szkół podstawowych w Gminie Żyraków stanowi 10 obiektów z tego 1 budynek drewniany, 1 budynek to dworek z XVIII wieku zaadoptowany na potrzeby szkoły po II wojnie światowej. Pozostałe budynki pochodzą z okresu powojennego.

Najnowsze budynki szkolne to :

- Szkoła Podstawowa w Straszęcinie - 1987 r.
- Szkoła Podstawowa w Woli Wielkiej - 1994 r.
- Szkoła Podstawowa w Żyrakowie (jedno skrzydło) - 1998 r.
- Szkoła podstawowa w Mokrem - 2000 r.
- Sala gimnastyczna przy ZSP w Górze Motycznej - 2001 r.
- Sala gimnastyczna ZSP w Nagoszynie - 2002 r.
- Sala gimnastyczna ZSP w Bobrowej - 2004 r.

Przełóżając stan wyposażenia szkół w pomoce dydaktyczne, czy sale gimnastyczne jest ono bardzo różne. W ostatnich latach w szkołach powstały sale informatyczne, co pozwoliło na realizację Programu B - 2 finansowanego przez Gminę i PAOW. W szkołach istnieje możliwość nauczania dwóch języków zachodnich nowożytnych. Na bieżąco prowadzone są remonty, konserwacje i modernizacje obiektów szkolnych . Mimo to kilka z nich nadal wymaga dalszych prac remontowo-modernizacyjnych. Ważne jest również właściwe zagospodarowanie otoczenia szkół w urządzenia sportowe, modernizacja tych, które znajdują się w złym stanie .

2.4. Zasoby mieszkaniowe

W gminie przeważającą większość mieszkań stanowi budownictwo jednorodzinne - 2648 budynków, co daje ogólną ilość mieszkań - 3092. Oprócz indywidualnego budownictwa mieszkaniowego stanowiącego własność osób fizycznych – 2892 mieszkania, część mieszkań przypada na spółdzielnie mieszkaniowe – 95 mieszkań. Gmina jest właścicielem 84 mieszkań, pozostałe (21) mieszkania należą do skarbu państwa , zakładów pracy i innych podmiotów (wg GUS).

Większość mieszkań (2927) jest wyposażona w podstawową infrastrukturę tzn. energia elektryczna, woda i gaz. W miarę realizacji założonych celów doprowadzona będzie również kanalizacja i wyremontowane oraz zmodernizowane stare sieci wodociągowe.

Na terenie Gminy w ostatnich latach obserwujemy wzrost zainteresowania budownictwem indywidualnym, ale i również mieszkaniami spółdzielczymi. Stąd konieczność przygotowania odpowiedniej dokumentacji dla nowych terenów pod w/w formy.

2.5. Środowisko przyrodnicze

2.5.1. Zasoby bogactw naturalnych.

Od wielu lat na terenie naszej gminy prowadzone są wiercenia mające na celu rozpoznanie nowych złóż gazu ziemnego. Szczególnie interesujące są złoża gazu zalegające stosunkowo płytko w utworach miocenu, których to eksploatacja jest stosunkowo łatwa i tania. Podłoże utworów mioceniowych stanowią utwory kredowe i jurajskie, leżące na utworach triasu i permu lub wprost na sfałdowanych utworach karbońskich lub prekambryjskich. Złoża gazu odkryto w wyniku intensywnych badań prowadzonych po wojnie na terenie pogórza karpackiego. W 1968 roku w pobliskim Korzeniowie odkryto złoża gazu - w utworach miocenu i jury, a także złożę ropy naftowej. Obecnie w kopalni wydobywa się jedynie gaz ziemny z 4 otworów z pokładu miocenu na głębokości ok. 1300 - 1500 m. Poszukiwania geologiczne na terenie Nagoszyna miały miejsce w 1996r., odkryto złoża gazu ziemnego, obecnie jeszcze nie eksploatowane. Na terenie gminy eksploatowane są również gliny w Korzeniowie, Żyrakowie i Górze Motycznej oraz ropy trzeciorzędowe w Wiewiórcu i Mokrem. Obszar gminy zasobny jest w kruszywo naturalne. Są to piaski, żwiry i pospółka.

2.5.2. Budowa geologiczna.

Pod względem geologicznym gmina Żyraków znajduje się w obrębie wschodniej części Zapadliska Przedkarpackiego, zwanego również basenem wschodnim. Jest ono rowem przedgórskim wyścielonym grubą warstwą utworów miocenu (torton, sarmat). Są to głównie osady ilaste z ławicami piasku i przewarstwieniami gipsu i anhydrytu. Zalegają one niezgodnie na utworach prekambryjskich, paleozoicznych i mezozoicznych, a ich miąższość rośnie w kierunku południowym i południowo-wschodnim do 2500 m. Strop utworów miocenu stanowią warstwy krakowieckie osiągające znaczne miąższości, a wykształcone w postaci osadów ilastych lub mułowców z drobnymi przewarstwieniami piaszczysto - żwirowymi. W utworach tych zarysowuje się wyraźna rynną erozyjna pokrywająca się przebiegiem ze współczesną doliną Wisłoki. Jest to kopalna dolina Wisłoki. Na utworach miocenu spoczywa płaszcz osadów czwartorzędowych o miąższości do 50 m. Stanowią go przeważnie utwory piaszczyste, ale również gliny morenowe, gliny lessowe oraz mady i torfy o różnym wieku. W obrębie kopalnej doliny Wisłoki utwory czwartorzędowe osiągają miąższość 15 - 20 m. Są to głównie żwiry i pospółki przykryte piaskami i pyłami. Ku północy

zmniejsza się udział żwirów, a rośnie miąższość piasków, miejscami przewarstwionych utworami pylastymi i glinami.

2.5.3. Flora i fauna

Gmina Żyraków położona jest w regionie geobotanicznym Prowincji Środkowoeuropejskiej, Krainie Kotliny Sandomierskiej, w Okręgu Niepołomicko - Tarnowskim. Powierzchniowo dominują nieleśne zbiorowiska roślinne. Lasy pokrywają jedynie 8,9% obszaru gminy. Do cennych zbiorowisk nieleśnych należą półnaturalne zespoły łąkowe związane głównie z dolinami rzek oraz świeża łąka rajgrasowa, często zmieniana przez człowieka podsiewaniem mieszankami traw. Na wilgotnych często wypasanych łąkach występują kępkowo gatunki sitów. Dość często spotykane są zbiorowiska roślinności wodnej, bagiennej i szuwarowej, mimo, iż zajmują niewielkie powierzchnie, występują one zwykle na brzegach cieków i zbiorników wodnych, w obrębie starorzeczy oraz różnych podmokłości. Zbiorowiska szuwarowe reprezentują najczęściej zespoły szuwarów : trzcinowego, pałkowego, kosaćcowego i tatarakowego. Powyższe zbiorowiska można spotkać na terenie Nagoszyna. Najcenniejszym składnikiem szaty roślinnej omawianej okolicy są zbiorowiska leśne. Największe powierzchnie w lasach zajmuje zespół boru mieszanego. Bardzo rzadko spotykane są płaty lasu dębowo-grabowego, grądu porastające najżyźniejsze i najzwięźlejsze gleby. Wzdłuż cieków wodnych porastają łągi olszowo-jesionowe. W bezodpływowych zagłębieniach terenu dość często występuje zespół bagiennego lasu olchowego. Rozmaitość środowisk, od suchego po mokre, nieleśnych i leśnych ma wpływ na znaczne bogactwo świata zwierzęcego. Odpowiednio do warunków siedliskowych zmienia się skład gatunkowy i liczebność.

2.5.4. Klimat

Część obszaru gminy (zachodnia) to pod względem klimatycznym tereny korzystne (wyższe terasy rzeczne), a część to tereny niekorzystne (dna dolin o dużych wahaniami temperatur i wilgotności, znajdujące się w zasięgu inwersji temperatury i wilgotności, o słabej wentylacji). Średnia temperatura stycznia na poziomie rzeczywistym wynosi -3°C , a okres z temperaturą dobową niższą od 0°C wynosi 90 dni. W lipcu średnia temperatura na poziomie rzeczywistym kształtuje się na poziomie 18°C . Liczba dni w roku z temperaturą maksymalną powyżej 25°C jest równa 35. Opady stycznia wynoszą około 30 mm przy liczbie dni w roku z pokrywą śnieżną w granicy od 70 (dolina Wisłoki) do 80 (Wysoczyzna Tarnowska). W lipcu wysokość opadów kształtuje się na poziomie 100 mm, a w ciągu całego roku opady wynoszą 680-720 mm. Zjawiska cyrkulacyjne na tym obszarze charakteryzują się wyraźną sezonowością. Od października do stycznia i w marcu występuje przewaga cyrkulacji zachodniej. Styczeń charakteryzuje sływ mas powietrza z kierunku południowo-wschodniego, a w lutym występuje przewaga wiatrów z południa. Na przełomie kwietnia i maja występuje zmiana kierunku adwekcji z zachodniej na północną. W lecie istotne znaczenie mają też adwekcje ze wschodu. Wrzesień jest miesiącem o przejściowym w charakterze typów cyrkulacji z przewagą kierunków sływów z kierunku północno-zachodniego i południowego.

2.5.5. Wody powierzchniowe

Gmina Żyraków prawie w całości odwadniana jest przez ciek powierzchniowe stanowiące lewobrzeżne dopływy rzeki Wisłoki, która przepływa na odcinku 19 km wzdłuż południowo-wschodniej granicy gminy od przysiółka Błyszczówka (Grabiny) obok mostu kolejowego do Korzeniowa. Rzeka Wisłoka (ciek II rzędu od długości 163,6km) uchodzi do rzeki Wisły w 226,8 km jej biegu. Wisłoka bierze początek w Beskidzie Niskim zbudowanym z utworów filiszowych, na wysokości 600 m n.p.m. W górnym biegu przepływa Pogórze Jasielskie i Kotlinę Jasielską-Krośnieńską. Poniżej Jasła opuszcza kotlinę i aż do Pilzna przepływa Pogórze: Strzyżowskie i Ciężkowickie. Szerokość doliny Wisłoki sięga 2 km, a jej dno wypełniają mady, piaski i żwiry rzeczne. Pozostała część dorzecza zbudowana jest z piaskowców i iłów trzeciorzędowych. Poniżej miejscowości Łabuzie na wschód od Pilzna, lewobrzeżna zlewnia Wisłoki, na której zlokalizowana jest gmina Żyraków, staje się fragmentem Kotliny Sandomierskiej. Szerokość doliny Wisłoki na terenie Kotliny Sandomierskiej wynosi około 5km. Powierzchnia całej zlewni Wisłoki wynosi 4110,2km². Lewobrzeżnymi większymi dopływami Wisłoki na terenie gminy Żyraków są: Grabiniana, potok wypływający spod Nagoszyna zwany Pastyrniak, potok Wolica, potok Bobrowski. Jedynie nieznaczna część sołectwa Zasów i Mokre w gminie Żyraków odwadniana przez dwa niewielkie dopływy bez nazwy do potoku Zagórskiego zlewni rzeki Breń. Najniższe wartości średnich stanów wód zaobserwowano we wrześniu i październiku. W grudniu po opadach następuje niewielki wzrost stanów wody, po którym ma miejsce stałe ich obniżanie, aż do wystąpienia niżówki zimowej. Podobna sytuacja ma miejsce z końcem lipca, kiedy po opadach zachodzi powolne opadanie poziomu wody, aż do osiągnięcia niżówki jesiennej. Związane z tym wezbrania występują regularnie co roku na wiosnę. Największe powodzie zdarzają się w lecie od czerwca do sierpnia. Średni odpływ powierzchniowy kształtuje się na poziomie 4l/s/km². Na terenie gminy występuje szereg naturalnych i sztucznych zbiorników wodnych. Większość z nich ma niewielkie rozmiary i pojemność. Położone są one w naturalnych zagłębieniach terenu, zasilane są bezpośrednio wodami opadowymi. Powierzchnia tych stawów nie przekracza w większości kilku arów, rzadko kilkunastu. Do większych stawów należą zbiorniki wodne znajdujące się na terenie parków podworskich (Korzeniów, Zasów) oraz zbiorniki powstałe w wyrobiskach pożwirowych. W gminie Żyraków występują bogate zasoby wód podziemnych. Użytkowy poziom wodonośny występuje w utworach czwartorzędowych. Podłożem nieprzepuszczalnym dla tego poziomu jest gruby kompleks iłów mioceńskich. W obrębie utworów mioceńskich mogą lokalnie występować wody podziemne, jednak nie mają one znaczenia użytkowego, ponadto nie zostały dotychczas dostatecznie rozpoznane. Warstwa wodonośna zbudowana jest ze żwirów i piasków. Na bazie tych wód wybudowano dwa ujęcia wody w Nagoszynie i Żyrakowie. Na terenie gminy występuje duże zróżnicowanie gleb. W części północnej w obrębie Płaskowyzu Tarnowskiego są to gleby słabe wytworzone na piaskach. W części południowej więcej jest gleb lepszych powstałych na glinach. W dolinie Wisłoki dominują gleby dobre i bardzo dobre wytworzone na madach.

2.6. Historia i dziedzictwo kulturowe turystyka i sport.

2.6.1. Rys historyczny i dziedzictwo kulturowe.

2.6.1.1. W pradawnych czasach tereny płaskowyżu tarnowskiego na części którego później rozciągał się tzw. klucz wiewiórecki, pokrywały lasy stanowiące część obecnej Puszczy Sandomierskiej. Resztkami tej puszczy są do dziś m.in. lasy Nagoszyna. Przypuszcza się, że już w zamierzchłej przeszłości żyli tu ludzie. Świadczą o tym ślady wskazujące na obecność człowieka z okresu paleolitu czyli 12 do 8 tysięcy lat przed Chrystusem. Znalezione też narzędzia z późniejszego okresu zwanego mezolitem, którego wiek ocenia się na 3,5 do 8 tys. lat p.n.e. Zasiadanie doliny Wisłoki prowadzone było przez plemię Lendzian, zamieszkujących okolice Sandomierza. Natomiast dolinę Brnia zasiedlało plemię Wiślan. Wraz z rozwojem sieci osadniczej, powstawały wsie rycerskie, kościelne, królewskie. Jednak przez dłuższy czas ruch osadniczy znacznie się osłabił, czy wręcz zaczął zanikać. Dopiero po przyłączeniu przez Kazimierza Wielkiego, w latach 1341 - 1345, Rusi Czerwonej do Polski, ruch ten znacznie się ożywił. Ponieważ tutejsze tereny stanowiły strefę nadgraniczną między Polską, a Rusią, znacznie rozbudowano system obronny. Powstawały więc grody, zamki i strażnice. W tym okresie powstały m.in.: Żyraków, Góra Motyczna, Wiewiórka i Zasów. Szybki rozwój osadnictwa spowodował, że zaczynało brakować terenów pod osiedla. Zaczęto więc karczować pobliskie lasy i osuszać mokradła. Tak powstały m.in. wsie : Wola Żyrakowska i Korzeniów. Procesy osadnicze na ziemi dębickiej zakończyły się w XV w. Wsie były wówczas własnością królewską, duchowną lub rycerską. Największe dobra ziemskie należały do klasztoru w Tyńcu oraz możnych rodów Gryfitów i Ligęzów. W 1266r. zastępy tatarsko - rusińskie spustoszyły cały region. A w 1474 r. oddziały węgierskie dowodzone przez Tomasza Tarczaya spaliły Dębicę, Pilzno i większość wsi w regionie. Później region dotknęła kolejna klęska. Podczas walk sukcesyjnych pomiędzy zwolennikami i przeciwnikami Stanisława Leszczyńskiego ograbiono z żywności i zniszczono wiele wsi.

2.6.1.2. Potop szwedzki W połowie XVII w. na wyczerpany i wyniszczony kilkuletnimi wojnami z Kozakami, Tatarami i Rosjanami kraj uderzył kolejny wróg - armia szwedzka. Jedną z potyczek rozegrała się w roku 1656 w Korzeniowie podczas pacyfikacji tutejszych włości. Było to prawdopodobnie typowe działanie represyjne ze strony Szwedów, skierowane przeciwko nieposłusznemu dziedzicowi Korzeniowa. Wysłany przez Szwedów oddział rajtarski został zaskoczony przez dragonów, podczas palenia wsi. Na pomoc dragonom przybyli chłopci uzbrojeni w kosy. Rajtarzy ponieśli znaczne straty i zostali zmuszeni do ucieczki. Podczas potyczki śmiertelne rany odniósł dowódca dragonów - Tłocki. Pochowano go na leśnym uroczysku, przy rozstaju dróg, a miejsce pochówku oznaczono krzyżem. Uroczysty pogrzeb poległego w nierównej walce oficera odbył się po 334 latach. W ten sposób mieszkańcy Korzeniowa oddali po latach hołd żołnierzowi, który ocalił wieś. Choć od tamtych lat minęło ponad trzy wieki tereny gminy Żyraków kryją ślady po tamtych wydarzeniach. A jednym z nich jest właśnie wspomniany Grób Dragona w Korzeniowie.

Rok 1657 przyniósł kolejny najazd wroga. Tym razem na polskie ziemie uderzyła armia Rakoczego. W jej skład wchodził m.in. : Węgrzy, Mołdawie, Kozacy, Niemcy. Wroga armia dokonała ogromnych zniszczeń na Podkarpaciu, a więc i na tutejszych terenach. np. w Korzeniowie wróg wymordował grupę uchodźców, których potem pochowano w zbiorowej mogile, a na tym miejscu usypano istniejący do dziś kurhan. Kolejny wiek, to czas rozbiorów. Po I rozbiorze tereny te znalazły się pod zaborem austriackim. Po dawnej świetności nie pozostało praktycznie nic. Na doszczętnie zrujnowany region spadły dodatkowo klęski żywiołowe. Powodzie w 1772 i 1774 r. zniszczyły pola uprawne, domy i zabudowania gospodarcze.

2.6.1.3. Rabacja W 1846 r. wybuchła rabacja galicyjska. Szczególnie dramatyczny przebieg miała ona w naszym regionie. Popelniono wiele mordów, a niektóre odznaczały się wyjątkowym okrucieństwem. W Straszęcinie zabito, według kronik parafialnych, dziewięć osób, a na terenie parafii zasowskiej, czternaście osób. Z morderstwami połączona była prawie zawsze grabież i niszczenie budynków oraz zabudowań dworskich. W Bobrowej i Korzeniowie splądrowano dwór, stajnię, zabrano owce, bydło. W Nagoszynie wywieziono podobno tysiące owiec. Potem przyszła kolejna klęska epidemia cholery. Atakowała ten rejon trzykrotnie; w latach 1831, 1848 i 1873, za każdym razem zbierając duże żniwo. Zdarzało się, że liczba zachorowań w niektórych miejscowościach była tak duża, że zamieniała całą wieś w jedno cmentarzysko. Zmarli chowani byli na osobnych cmentarzach. Tak było np. w Bobrowej, gdzie cmentarz choleryczny przetrwał do dziś. W Straszęcinie zmarłych chowano na wałach cmentarnych.

Wiek XIX to również czas wyraźnych zaczątków rozwoju szkolnictwa wiejskiego. Jest to niezwykle istotna kwestia, gdyż chłopcy byli analfabetami. Na wsi panowała ciemnota, zabobon, a rozmaite przesady i wierzenia łączyły się z wierzeniami religijnymi. Do powstania szkół przyczyniali się często właściciele majątków. I tak w roku 1842 staraniem właścicielki Nagoszyna - Konopkowej, powstał dom parafialny, w którym jedną salę przeznaczono na szkołę parafialną, zamieniona później w roku 1854 na tzw. trywialną. W roku 1847 z materiału dostarczonego przez tamtejszego właściciela hrabiego Kuczkowskiego, wybudowano pierwszą szkołę w Zasowie.

2.6.1.4. I wojna światowa. Wszyscy mieli nadzieję, że wojna potrwa krótko i Polska powstanie. Tymczasem Rosjanie zaczęli zbliżać się tutejszych okolic. Rozegrała się 5-dniowa bitwa. Jej skutki dotkliwie odczuli okoliczni mieszkańcy. Spłonęło część zabudowań w Żyrakowie i Wiewiórcu. Spaliło się również kilka gospodarstw w Górze Motycznej i Woli Żyrakowskiej. W maju 1915 roku ruszyła ofensywa austriacko - niemiecka. Powołano tu prawie wszystkich chłopców i mężczyzn do wojska. Część z nich poległo w walce. Po wojskach rosyjskich rozgościły się na dobre wojska austriackie. Rozpoczęły nawet pobór mężczyzn, w wieku od 18 do 50 lat. Również Austriacy często dopuszczali się grabieży co cenniejszych przedmiotów, pozostawiając nierzadko po sobie zgliszczą. Aż nadszedł rok 1918 i potęga austriacka zaczęła się rozpadać. Zaczęto rozbierać posterunki i przejmować władzę z rąk zaborców. Kiedy nadeszła upragniona wolność zdjęto dwugłowego orła z poczty w Zasowie. Zaczęto odbudowywać domy. Część osób przeniosło się w inne tereny Polski, m.in. na Podole. Dwa lata później, bo w roku 1920 wybuchła kolejna wojna z bolszewikami. Nastąpił pobór do wojska 18-letnich chłopców. Rekwirowano także dla wojska konie. Chłopcy z Wiewiórcy i okolic walczyli na południowym froncie nad Bugiem, a częściowo nawet w obronie Warszawy. Nastąpił jednak kryzys gospodarczy i związane z nim niepokoje

społeczne, strajki, manifestacje, szalejące bezrobocie. Niektórzy znaleźli pracę w Mościcach przy budowie fabryki nawozów azotowych, niektórzy zaś w poszukiwaniu pracy emigrowali za granicę. Z początkiem lat trzydziestych nastąpiła radykalizacja ruchu ludowego. Działacze lewicowi organizowali w Warszawie pikiety z okrzykami skierowanymi przeciw panom. Brali w nich udział m.in. chłopi z Wiewiórki. W roku 1931 w ramach reformy zlikwidowano powiat pilzneński i utworzono gminę zbiorową w Straszęcinie. Później przeniesiono ją do Żyrakowa. W 1937 roku zlikwidowano powiat ropczycki. Miastem powiatowym stała się Dębica. Rozpoczęła się też budowa Centralnego Okręgu Przemysłowego, a wraz z nim stopniowy rozwój gospodarczy naszego regionu.

2.6.1.5. II wojna światowa Wszelkie plany pokrzyżował wybuch II wojny światowej. W przeddzień wybuchu wojny odbywała się mobilizacja. Nad pobliską Dębicą przelatywały regularnie niemieckie samoloty. Młodzi mężczyźni zbierali się w grupy i wyruszali na wschód, aby zaciągnąć się do wojska. Tymczasem oddziały niemieckie posuwały się na wschód rozbijając kolejne polskie oddziały. A afisze podpisane przez głównodowodzącego armią niemiecką nakłaniały pod groźbą śmierci oddawanie wszelkiej broni. Wkrótce po zakończeniu pierwszych działań wojennych do Wiewiórki ściągnął cały pułk niemieckiej artylerii przeciwpancernej. Żołnierze rozlokowali się w domach. A w najbliższą niedzielę niemiecki kapelan odprawił dla nich mszę w kościele Zasowie. W połowie października 1939 utworzono Generalną Gubernię. Ponieważ prawo okupacyjne zabraniało nauczania w szkołach, w listopadzie tego samego roku w Wiewiórcie rozpoczęło działalność tajne gimnazjum. Objęło ono swym zasięgiem Zasów i Mokre. Wiosną 1941 roku przed wybuchem wojny z sowietami Niemcy ponownie umieścili w Wiewiórcie pułk piechoty. Szczególnie szykanowani byli żydzi, a za ich ukrywanie groziła śmierć. Na terenie byłego powiatu dębickiego Niemcy pod kierunkiem szefa gestapo Garblera przeprowadzili dwanaście pacyfikacji, w których uczestniczyli żandarmi, policja ochrony kolei, policja kryminalna, oddziały SS, a przy większych akcjach oddziały Wermachtu z Pustkowa. W 1943 roku spacyfikowano m.in.: Wiewiórkę, Zasów i Bobrową. Wymordowano wówczas wielu ludzi. Po nieudanej próbie zamachu na Hitlera w roku 1944 wojska niemieckie zaczęły się cofać. Wróciły jednak ponownie na front. Ogień artyleryjski był tak silny nad Wisłoką, pisze F. Kleszcz w monografii - Wieś Wiewiórka i klucz wiewiórecki, że fala powietrza z hukiem zatrzęsnęła ciężkie drzwi kościoła w Zasowie. Zacięte walki toczyły się o wieś Mokre, a przez Wiewiórkę przejeżdżały konne furgony niemieckie zaopatrujące wojsko w sprzęt i amunicję. Zbliżał się front. Równocześnie odbywała się mobilizacja Armii Krajowej do akcji „Burza”. Tymczasem wojska radzieckie rozpoczęły ofensywę 20 sierpnia 1944 roku. Przekroczyły Wisłokę koło Korzeniowa i posuwały się naprzód przez Nagoszyn. Zacięte walki toczyły się o Mokre i Zasów. Po wycofaniu się z Mokrego, Niemcy próbowali przygotować obronę w Wiewiórcie. Zostali jednak zasypani pociskami artyleryjskimi. Do wsi weszły bowiem oddziały radzieckie. Mieszkańcy wsi próbowali dostać się do swoich domów. Zbierano także inwentarz. Ale Niemcy ponownie zajęli tutejsze miejscowości i mieszkańcy otrzymali nakaz wysiedlenia. Zmuszeni więc byli koczować zimą w pobliskich lasach, szopach czy stodółach sąsiednich miejscowości. Nastąpiła nędza i głód. Dopiero w połowie stycznia 1945 roku, kiedy ruszyła ofensywa, ludzie zaczęli wracać do swoich domów. Zaczynał się nowy rozdział w dziejach regionu.

2.6.1.6. Lata powojenne. Szybki rozwój gospodarczy rozpoczęty w dwudziestoleciu międzywojennym był również kontynuowany po zakończeniu II wojny światowej.

W Dębicy i okolicach dynamicznie rozwijały się zakłady przemysłowe w których pracowali m.in. mieszkańcy poddębickich wiosek. Do roku 1955 istniał duży powiat dębicki, który w tymże roku podzielono na dwa mniejsze: dębicki i ropczycki. Żyraków znalazł się w obrębie powiatu dębickiego, należącego wówczas do województwa rzeszowskiego. Lata 1955 - 1972 to okres gromadzkich rad w Bobrowej, Straszęcinie, Zasowie i Żyrakowie. 1 czerwca 1975 r. został wprowadzony nowy podział administracyjny kraju. Dotychczasowy powiat dębicki został włączony do nowo utworzonego województwa tarnowskiego. Ponowna zmiana nastąpiła 1 stycznia 1999r. Gmina Żyraków wraz z nowo utworzonym powiatem dębickim, którego jest częścią weszła w skład województwa podkarpackiego.

2.6.2. Turystyka i sport

Walory środowiska naturalnego Gminy Żyraków stwarzają potencjalne możliwości do rozwoju agroturystyki i wypoczynku w różnorodnej skali. W północnej części Gminy znajdują się malownicze kompleksy leśne ze stanami stwarzające możliwości do sobotnio – niedzielnego wypoczynku. Dużą atrakcją o znaczeniu ponad gminnym jest Ośrodek Rekreacyjno – Sportowy w Straszęcinie. Ośrodek ten posiada bazę hotelową dysponującą 120 miejscami noclegowymi, restauracją, domkami campingowymi, zalewem wodnym z plażą, wypożyczalnią sprzętu pływającego, krytym basenem, boiskami piłkarskimi, kortami tenisowymi, strzelnicą sportową. Obecnie przechodząc w ręce kolejnego właściciela przechodzi remont i modernizację. W ośrodku tym można organizować turnusy wypoczynkowe dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Doskonała baza sportowa umożliwia przeprowadzenie zgrupowań i obozów sportowych dla zawodników w wielu dyscyplinach.

W kilku miejscowościach na terenie Gminy znajdują się boiska sportowe gdzie młodzież ma możliwość gry w piłkę nożną zrzeszając się w LKS. Działalność sportową dla młodych mieszkańców prowadzi Uczniowski Klub Sportowy zrzeszający zespoły wszystkich szkół z terenu Gminy. Na podkreślenie zasługuje UKS „ORBITEK” w Straszęcinie prowadzący sekcję badmintonu oraz UKS Korzeniów, w którym młodzież trenuje tenis stołowy. Na terenie Gminy znajduje się kilka pozostałości po czasach minionych, są to min. zespoły dworsko – pałacowe otoczone zabytkowymi parkami krajobrazowymi w Korzeniowie, Żyrakowie, Straszęcinie i Zasowie. W miejscowości Zasów znajduje się cmentarz żołnierzy poległych w czasie I wojny światowej. W Korzeniowie znajduje się „Grób Dragona”. Miejsca te stanowią dobry cel wycieczek turystycznych dla wszystkich zainteresowanych poznaniem miejsc historycznych Gminy.

2.6.3. Kultura

Terytorialny Ośrodek Bibliotek i Kultury w Żyrakowie obejmuje swą działalnością całokształt spraw związanych z kulturą.

Bazą lokalową działalności jest Ośrodek kultury z siedzibą w Woli Żyrakowskiej i pomieszczenia 5 bibliotek na terenie Gminy. (Zasów, Góra Motyczna, Żyraków, Bobrowa, Nagoszyn).

TOB i K prowadzi swą działalność w następujących kierunkach :

1. Udostępnianie i rozpowszechnianie czytelnictwa przez biblioteki i punkty biblioteczne poprzez:
 - a) proponowanie nowości czytelniczych i ciekawych książek;
 - b) organizowanie konkursów czytelniczych i plastycznych w oparciu o przeczytane książki.
2. Rozwój zainteresowań dzieci i młodzieży poprzez :
 - a) działalność w kołach zainteresowań:
 - koło plastyczne;
 - koło teatralne;
 - amatorski zespół muzyczny – wokalny.
3. Opieka i promocja amatorskiego ruchu artystycznego i twórczości ludowej poprzez :
 - a) organizowanie gminnych przeglądów, konkursów i turniejów;
 - b) organizowanie wystaw;
 - c) organizowanie spotkań z artystami ludowymi, pisarzami;
 - d) czynne uczestnictwo w przeglądach rejonowych i wojewódzkich.
4. Działalność rozrywkowa :
 - a) organizowanie masowych imprez kulturalno – rozrywkowych takich jak : dożynki, święto ludowe, jasełka;
 - b) organizowanie imprez okolicznościowych;
 - c) organizowanie dyskotek i zabaw tanecznych.
5. Działalność rekreacyjno – turystyczna:
 - a) działalność sekcji tenisa stołowego;
 - b) organizowanie zajęć rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży w czasie ferii zimowych i wakacji ;
 - c) organizowanie masowych imprez rekreacyjnych, takich jak : turnieje, biegi, rajdy rowerowe;
 - c) organizowanie wycieczek krajoznawczych.
6. Działalność usługowa:
 - a) usługi plastyczne w zakresie reklam, dekoracji, szyldów itp.;
 - b) wynajem pomieszczeń na imprezy rodzinne.

Terytorialny Ośrodek Bibliotek i Kultury w Żyrakowie jest organizatorem cyklicznych przedsięwzięć kulturalnych, które adresowane są do szkół na terenie Gminy oraz mieszkańców różnych środowisk społecznych.

W budynku TOBIK w Woli Żyrakowskiej znajduje się Gminne Centrum Informacji wyposażone w 10 komputerów , ksero , skaner , fax , gdzie mieszkańcy gminy, a szczególnie osoby bezrobotne mogą skorzystać z informacji internetowej. Przewiduje się dalszy rozwój centrów informacji komputerowej przy każdej bibliotece publicznej .

2.7. Infrastruktura fizyczna

2.7.1. Infrastruktura komunikacyjna i połączenia transportowe

Gmina Żyraków posiada sieć dróg :

- powiatowych - 56 km;
- gminnych - 80 km .

Drogi powiatowe na ogół o nawierzchni bitumicznej są w stanie przejezdny od lat nie modernizowane, łączna długość 16 km i drogi o nawierzchni utwardzonej na dł. łącznej 25 km w stanie przejezdny.

Gmina posiada bliskie połączenie z trasą międzynarodową E4 . Połączenie to przebiega przez dwa mosty zlokalizowane na rzece Wisłoce. Jeden w rejonie Zawierzbia i drugi w okolicy Straszęcina .W ostatnich latach został oddany do użytku nowy most na Wisłoce łączący gminę Żyraków z gminą Dębica stanowiący połączenie z droga krajową Mielec – Dębica.

2.7.2. Infrastruktura komunalna - kanalizacja

Lp.	Miejscowość	Dł. sieci (km)	Liczba przyłączy (szt.)	Liczba oczyszczalni ścieków
1.	Straszęcina	11,2	258	3 gminne + 4 prywatne
2.	Zawierzbie	5,3	124	1gminna
3.	Bobrowa Wola	0	1	1 prywatna
4.	Korzeniów	0	1	1 prywatna
5.	Korzeniów	3,4	49	1 gminna
6.	Wola Wielka	4,4	124	Przyłącze do Straszęcina
Razem:		24,3	557	11

W obecnej chwili trwają prace na etapie przygotowania inwestycji do realizacji budowy kanalizacji dla miejscowości Bobrowa, Góra Motyczna, Wiewiórka, Wola Żyrakowska, Żyraków, Nagoszyn, Mokre, Zasów ze wspólną oczyszczalnią ścieków w miejscowości Wola Żyrakowska. Inwestycje te będą realizowane przy pomocy środków strukturalnych.

2.7.3. Wodociągi

W zakresie zaopatrzenia mieszkańców w wodę gmina jest zwodociągowana w 100 % w następującym zakresie rzeczowym.

Lp.	Miejscowość	Długość sieci wodociągowej w km	Liczba przyłączy w szt.
1	Bobrowa	13,8	267
2	Bobrowa Wola	2,3	84
3	Góra Motyczna	12,1	201
4	Korzeniów	4,1	115
5	Mokre	9,8	134
6	Nagoszyn	31,6	352
7	Straszęcin	22,7	317
8	Wiewiórka	8,3	195
9	Wola Wielka	11,9	126
10	Wola Żyrakowska	6,0	137
11	Zasów	11,7	200
12	Zawierzbie	8,8	213
13	Żyraków	14,3	275
Razem		157,4	2616

2.7.4. Gazyfikacja.

Zakończona została już w latach 80-tych całej Gminy, jedynie realizowane są przyłącza do domów i osiedli mieszkaniowych.

2.8. Gospodarka

2.8.1. Środowisko około biznesowe

Analiza struktury podmiotowej gospodarki Gminy wyraźnie wskazuje na przewagę sektora prywatnego. Znajduje to również odbicie na mapie gospodarczej regionu tarnowskiego. Przeważająca większość podmiotów prywatnych powstała po zmianie

systemu gospodarczego w Polsce. W 1997 roku w systemie REGON zarejestrowanych było ogółem 380 podmiotów, w tym 87% stanowiły prywatne zakłady osób fizycznych. W 1998 roku liczba podmiotów gospodarczych zwiększyła się do 457, a tym samym udział zakładów osób fizycznych stanowił 91 %.

W 2004 roku liczba firm uległa zmniejszeniu. Kilka firm zakończyła z różnych przyczyn swoją działalność i ich miejsce zastąpiły nowe firmy.

Na terenie Gminy istnieje wiele prężnie działających firm o znaczeniu ponadlokalnym:

„Alta-Trans”

"EDO" Sp. z o.o.

"Jurex" Zakład Stolarski

"MTM" Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Handlowo - Usługowe

"Dom-Trans" Międzynarodowy transport i spedycja

Najbardziej dynamicznie rozwija się sektor handlu, gdzie dominuje sprzedaż artykułów spożywczo – przemysłowych oraz handel obwoźny.

W okresie kilku lat w wyniku szybkiego tempa prywatyzacji, na bazie mienia dawnych zakładów produkcyjnych powstało wiele spółek oraz zakładów produkcyjnych. Gmina stwarza bardzo korzystne warunki dla nowopowstających firm, w postaci ulg podatkowych i dogodnych terminów płatności. Zasadnym jest zachęcanie inwestorów zewnętrznych i wewnętrznych, ponieważ w planach, w pobliżu zlokalizowana zostanie autostrada, co ułatwi komunikację powstającym zakładom. Ważne też jest aby zostały właściwie wyremontowane obecnie istniejące szlaki komunikacyjne, wraz z mostami, zarówno gminne jak i powiatowe. Powstały na terenie Miasta Dębicy „Inkubator przedsiębiorczości” może zasilić gminę o chętnych do podjęcia działalności gospodarczej. Obecnie porównując ubiegłe lata można zaobserwować wzrost zainteresowania sferą prywatnej działalności.

2.8.2. Rolnictwo.

Rolnictwo Gminy Żyraków cechuje swoista specyfika, która jest charakterystyczna zarówno dla województwa, jak też dla całego regionu Małopolski. Specyfika ta ma głównie podłoże strukturalne, dlatego też procesy restrukturyzacyjne przebiegają znacznie wolniej i mniej efektywnie niż w pozostałych rejonach kraju, gdzie dominują duże obszarowo i mocne ekonomicznie gospodarstwa rolne.

Powierzchnia użytkowa gruntów w Gminie wynosi 11042 ha, w tym użytki rolne 7.370 ha. W gminie funkcjonuje 2525 gospodarstw indywidualnych. Powierzchnia użytków rolnych w Gminie stanowi 81,2 % ogólnej powierzchni użytków rolnych w regionie tarnowskim. Obejmują one: grunty rolne, łąki i pastwiska.

W porównaniu z rokiem 1996 w roku 2004 zaszły pewne zmiany dotyczące struktury upraw rolnych. Między innymi nastąpił wzrost powierzchni łąk oraz zmniejszenie powierzchni gruntów ornych i pastwisk na korzyść użytków zielonych kośnych. W mniejszym stopniu zmniejszyła się również powierzchnia gruntów ornych. Warunki glebowe Gminy odznaczają się dużą różnorodnością, co spowodowane jest rzeźbą terenu, warunkami hydrologicznymi oraz użytkowaniem ziemi w dolinie Wisłoki,

w Rynnie Podkarpackiej rozwinęły się mady. Gleby te mają dużą zawartość próchnicy, są zasobne w fosfor, dlatego też teren na którym występują kwalifikuje się do produkcji rolniczej, a szczególnie warzywniczej.

W obrębie doliny Wisłoki występują mady pyłowe, płytkie, które wykorzystywane są głównie jako grunty orne, łąki i pastwiska. w dolinach potoków natomiast wytworzyły się gleby mułowo - torfowe, które zajęte są pod użytki zielone. Gleby bardzo dobre (klasy II do IV b) stanowią 80,4 % ogółu użytków rolnych, natomiast gleby słabe (klasy V do VI) stanowią 19,6 %

Klasy gleb użytków zielonych przedstawiają się następująco :

- klasa II - 0,6 %
- klasa III - 20,6 %
- klasa IV - 49,8 %
- klasa V - 24,2 %
- klasa VI - 4,8 %

W Gminie, podobnie jak w całym regionie obserwuje się bardzo silne rozdrobnienie gospodarstw rolnych. Średnia powierzchnia gospodarstwa wynosi 4,4 ha, a ich strukturę obszarową przedstawia tabela.

Co drugie gospodarstwo ma charakter karłowaty, tzn. poniżej 2,5 ha. W sumie gospodarstwa karłowate stanowią 37,1 % ogólnej liczby gospodarstw, natomiast gospodarstwa większe, powyżej 10 ha stanowią zaledwie 0,8 %.

Strukturę obszarową gospodarstw rolnych w Gminie przedstawia poniższa tabela.

Grupy obszarowe gospodarstw	Ilość gospodarstw	Powierzchnia w ha
Do 1 ha	660	384
1-5 ha	1489	4731
5-10 ha	334	2464
10-15 ha	33	412
Powyżej 15 ha	10	571

Powyższa struktura obszarowa, wynika przede wszystkim z funkcji, jaką pełnią drobne gospodarstwa rolne. Jest nią najczęściej nie wytwarzanie na sprzedaż, ale na samo zaopatrzenie rodzin. Należy zaznaczyć również, iż średnia liczba działek w gospodarstwie indywidualnym wynosi 3,7.

2.8.3. Produkcja roślinna

Struktura zasiewów:

- zboża 3378 ha
- rośliny strączkowe 1 ha
- ziemniaki 1400 ha
- rośliny przemysłowe 84 ha
- pastewne 107 ha
- pozostałe 39 ha

Użytkowanie gruntów w gminie przedstawia poniższa tabela .

Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha	% ogółu powierzchni
Ogółem	8562	100
Użytki rolne	7370	86,1
Grunty orne	6020	70,3
w tym; odłogi	808	9,4
ugory	203	2,4
Sady	61	0,7
Łąki	1108	12,9
Pastwiska	181	2,1
Lasy i grunty leśne	554	6,5
Pozostałe grunty	638	7,5

2.8.4. Produkcja zwierzęca

Wyszczególnienie	Ilość szt.
Bydło ogółem	1932
W tym krowy	1326
Trzoda chlewna ogółem	8255
W tym lochy	863
Owce	6
Kozy	100
Konie	157
Króliki (samice)	886
Drób ogółem	58228
Zwierzęta futerkowe (samice)	38
Pnie pszczele	139
Obsada zwierząt gospodarskich w sztukach dużych (SD) na 100 ha użytków rolnych	40

2.8.5. Produkcja żywności i przetwórstwo produktów rolniczych:

Podstawowymi roślinami produkowanymi w Gminie są głównie: zboża i ziemniaki jadalne.

Nowoczesna technologia uprawy ziemniaka, jego dobra jakość odmianowa wylansowała ten produkt jako produkt „markowy”.

W wyniku naświetlenia tematu „Grup producenckich”, przez pracowników Doradztwa Rolniczego, powstała grupa producentów ziemniaka. Grupa ta oprócz produkcji ziemniaka do bezpośredniej konsumpcji, jest związana umowami kontraktacyjnymi z „Fritarem” z Tarnowa.

Na terenie gminy rozbudowane jest również przetwórstwo rolno - spożywcze .

- jeden młyn ,

- spółka „Edo”, produkująca kaszę i konfekcjonująca produkty pochodzenia zbożowego

Rozwija się również szkółkarstwo, powstają szkółki z materiałem kwalifikacyjnym owoców jagodowych. Szkółkarze z terenu gminy stanowią niemal połowę produkcji w całym Podkarpaciu. Aby podołać wyzwaniom stawianym przez rosnące wymagania rynku w roku 2002 utworzyli Stowarzyszenie skupiające 40 członków .

2.8.6. Leśnictwo

Gmina nie posiada znaczących obszarów zalesionych, które mogłyby stanowić bogactwo naturalne. Obecnie istnieje tendencja do zalesiania słabych ziem i nieużytków rolnych .

2.9. Problemy ekologiczne, obiekty i urządzenia socjalne.

2.9.1. Zanieczyszczenia .

Środowisko naturalne, w którym żyjemy ulega nieustannej dewastacji. Wskazuje to na potrzebę podjęcia działań mających na celu poprawę stanu i ochrony środowiska naturalnego.

W temacie tym istnieje różnorodność problemów

2.9.1.1. Powietrze atmosferyczne

Środowisko naturalne na terenie Gminy Żyraków pod względem opadu pyłu ocenia się jako dobre, a niektóre tereny, zwłaszcza krańce północno - wschodnie gminy - okolice Zasowa, Nagoszyna ocenić można jako bardzo dobre. Najtrudniejsza sytuacja występuje w rejonie Straszęcina gdzie zlokalizowanych jest kilka znaczących zakładów, źródeł emisji zanieczyszczeń.

Notowano na tym terenie przekraczające dopuszczalne stężenie ksylenu, toluenu i octanu etylu powstającego w Zakładzie Produkcji Metalowej i Naczep w Straszęcinie.

Na terenie gminy zgazyfikowane zostały wszystkie wsie. We wszystkich Szkołach Podstawowych zamontowano piece gazowe c.o. z wyjątkiem Korzeniowa, gdzie szkoła mieści się w zabytkowym dworku. Planuje się zmianę systemu ogrzewania w 4 przedszkolach.

Na terenie Gminy brak jest większych i bardziej uciążliwych kotłowni opalanych węglem kamiennym. Poza tym większość zakładów produkcyjnych z terenu gminy tj. piekarnie, masarnie, posiadają zamontowaną instalację gazową.

W ostatnim czasie obserwuje się szybki wzrost cen gazu. Zmusza to mieszkańców do opalania mieszkań opałem niewiadomego pochodzenia, co źle wpływa na środowisko naturalne powiększając jego zapylenie i zanieczyszczenie. Ponadto na zanieczyszczenie stanu środowiska gminy mają wpływ:

- zanieczyszczenia napływające z terenu miasta Dębica;
- lokalne zanieczyszczenia komunikacyjne.

2.9.1.2. Wody powierzchniowe

Podstawowym źródłem zanieczyszczeń wód powierzchniowych Gminy są zanieczyszczenia obszarowe, socjalno - bytowe, komunalne oraz przemysłowe, pochodzące z działających na terenie podmiotów gospodarczych.

Wody podziemne występujące w ujęciach studziennych są średnio czyste. W niektórych rejonach pojawiają się w studniach związki azotu oraz zanieczyszczenia bakteriologiczne przeważnie w wyniku prowadzenia niewłaściwej gospodarki wodno - ściekowej w gospodarstwach.

Ocena bakteriologiczna wykazała (opracowanie PIOŚ Tarnów 1996 r.), że wody rzeki Wisłoki oraz innych rzek przepływających przez Gminę są poza klasyfikacją, nastąpiła nieznaczna poprawa stanu sanitarnego wód rzeki Wisłoki, ale na to mają wpływ ścieki odprowadzane z miasta Dębicy oraz poszczególnych miejscowości. W ocenie ogólnej rzeka Wisłoka i inne cieki na całej długości prowadzą wody nie odpowiadające normom ze względu na 1000-krotne przekroczenia dopuszczalnych norm wskaźników bakteriologicznych planowanych dla tych wód.

Wyływa stąd potrzeba budowy sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków na terenie gminy. Aby sprostać tym złożonym problemom samorządy lokalne są zmuszone zainwestować w te dziedziny wielkie nakłady finansowe

2.9.1.3. Zanieczyszczenie gleb

Zestawienie zawartości metali ciężkich i siarki w glebie w Gminie Żyraków

wg PIOŚ oddz. Tarnów rok 1998.

Metale /zaw. w mg/kg/	zaw. naturalna	Średnia Polski	Średn. zaw. w glebie- Żyraków
Kadm	1.0	0.2	0.34
Ołów	200	18	16.61
Cynk	5-100	40	44.30
Nikiel	20	7.4	11.72
Miedź	0.2-20	6.3	9.31
Siarka	0.01-0.15	0.11	2.08

Jak widać na załączonej tabeli gleby Gminy Żyraków wykazują niskie zanieczyszczenia metalami ciężkimi i mogą stanowić dobre podłoże do upraw ekologicznych i zdrowej żywności.

2.9.1.4. Zagospodarowanie odpadów stałych - składowiska.

Gmina nie posiada własnego składowiska odpadów stałych, a budowa jego nie jest realizowana ze względu na brak zgody mieszkańców na lokalizację wysypiska. Jest to problem bardzo uciążliwy dla naszej Gminy i nie jest odosobniony w skali kraju i województwa.

Z uwagi na brak stałych zalegalizowanych wysypisk śmieci, małe „dzikie” wysypiska, których lokalizacja się zmienia ponieważ likwidacja jednych powoduje powstawanie innych.

Obecnie zagospodarowanie odpadów stałych na terenie gminy odbywa się na mocy porozumienia z Gminą Dębica, gdzie przewożone są nieczystości stałe na wysypisko śmieci do sąsiedniej Gminy w Paszczynie. Częściowo zagospodarowanie odpadów stałych odbywa się na zasadach selektywnej zbiórki z możliwością odzyskania surowców nadających się do przetworzenia.

W planie strategicznym Gminy należy na jednym z czołowych zadań ująć budowę kompostowni i nowego, spełniającego niezbędne wymagania ochrony środowiska, wysypiska śmieci - z możliwością ewentualnego korzystania z tych obiektów również przez sąsiednie gminy: Radomyśl Wielki, Czarną, Dębicę oraz Przecław. Konieczna będzie współpraca organizacji społecznych i młodzieży szkolnej w tym zakresie.

2.9.1.5. Zagospodarowanie ścieków

W związku z tym że gmina jest w całości zaopatrzona w wodociągi, powstaje problem kanalizacji i zagospodarowania ścieków .

W Gminie funkcjonuje kilka oczyszczalni ścieków, lecz stanowią one tylko częściowe rozwiązanie problemu ponieważ brakuje odpowiednich ciągów kanalizacyjnych.

W roku 2003 przy udziale środków SAPARD zakończona została kanalizacja miejscowości Wola Wielka z doprowadzeniem sieci do istniejącej oczyszczalni w Straszęcinie (SBR-150), rozbudowa jej do pojemności (SBR-300). Obecnie planowane inwestycje w tej dziedzinie to : 2004-2005r. – budowa kanalizacji w Żyrakowie i Woli Żyrakowskiej przy udziale środków PHARE i budowa oczyszczalni ścieków zlokalizowanej w Woli Żyrakowskiej o wydajności 500 m³/dobę, do której docelowo w latach 2006-2008 podłączonych zostanie siedem miejscowości : Góra Motyczna, Wiewiórka, Mokre, Zasów, Bobrowa, Bobrowa Wola, Nagoszyn. Planowane jest dokończenie inwestycji w Korzeniowie .

Plany gospodarki ściekowej Gminy są znacznymi inwestycjami, co zmusza do szukania źródeł pomocowych z zewnątrz .

Całość tych projektów i ich szybka realizacja może nastąpić w Gminie Żyraków i w obrębie kilku gmin województwa podkarpackiego dzięki projektowi „Czysta Wisłoka”. Wpłyne to znacznie na poprawę stanu czystości środowiska naturalnego tego terenu.

Na terenie gminy istnieje zorganizowany punkt selektywnej zbiórki olejów pracujących .

2.9.2. Określenie rozwiązań problemów.

W najbliższym czasie inwestycje związane z ochroną środowiska będą pochłaniać większą część budżetów wiejskich w celu poprawy sytuacji, pozwolą zatrzymać degradację środowiska naturalnego oraz poprawią jego stan naturalny.

Zadania do realizacji w najbliższej przyszłości:

- opracowanie projektu technicznego na budowę oczyszczalni ścieków łącznie z siecią kanalizacyjną,
- opracowanie programu gospodarki odpadami stałymi oraz koncepcja realizacji wysypiska,
- zwiększenie nakładów na ekologizację gminy,

- ogólna inwentaryzacja na poziomie sołectw (cieki wodne, zadrzewienia śródpolne, inne elementy krajobrazu);
- koncepcja poprawy retencji i rozwoju sieci zadrzewień,
- analiza możliwości rozwoju upraw warzywnych i sadowniczych z uwzględnieniem warunków glebowych, klimatycznych, stosunków wodnych i struktury gospodarstw rolnych;
- edukacja proekologiczna obejmująca wszystkich mieszkańców gminy (poprzez szkoły i instytucje społeczno - kulturalne);
- materiały informacyjno - promocyjne na temat gminy (foldery, plakaty, opracowania graficzne walorów krajobrazowo - rekreacyjnych oraz promocja żywności z upraw ekologicznych).
- podjęcie inicjatywy objęcia terenów gminy zasadami obszarów chronionego krajobrazu oraz promocji rolnictwa naturalnego i integrowanego.

2.10. Służba zdrowia i opieka społeczna.

Na stan zdrowia mieszkańców gminy wpływają takie czynniki jak : baza służby zdrowia i jej jednostki organizacyjne, nasycenie personelem medycznym oraz występujące zagrożenia chorobowe.

Służba zdrowia zabezpiecza potrzeby mieszkańców Gminy w zakresie podstawowej i specjalistycznej opieki medycznej. Na terenie Gminy Żyraków funkcjonuje 5 ośrodków zdrowia:

- Gminny Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Żyrakowie oraz Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Żyrakowie – obsługujące mieszkańców z miejscowości : Żyraków, Wola Żyrakowska, Góra Motyczna. W Ośrodku pacjenci mogą skorzystać z poradni lekarza rodzinnego, dziecięcej, ginekologicznej i stomatologicznej;
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Bobrowej obsługujący łącznie mieszkańców z miejscowości : Bobrowa, Bobrowa Wola, Korzeniów, Nagoszyn, którzy mogą skorzystać z poradni lekarza rodzinnego i stomatologicznej, oprócz tego mieszkańcy korzystają z Punktu Lekarskiego w Nagoszynie
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Straszęcinie, z którego korzysta ludność z terenów Straszęcina, Woli Wielkiej oraz Grabin i Głowaczowej (Gmina Czarna T.). W ośrodku funkcjonuje poradnia lekarza rodzinnego i stomatologiczna. Ponadto mieszkańcy wsi Wiewiórka, Mokre i Zasów korzystają z Gminny Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Czarnej z Wiejskim Ośrodkiem Zdrowia Róży (gmina Czarna), a mieszkańcy Zawierzbia z Placówek Służby Zdrowia w Dębicy.

W roku 2004 został zakończony kompleksowy remont Ośrodka Zdrowia w Żyrakowie, jednak wszystkie powyższe placówki służby zdrowia wymagają doposażenia w nowoczesny sprzęt i aparaturę medyczną. Planowana jest adaptacja budynku po GS Żyraków w celu utworzenia gabinetu rehabilitacyjnego przy pomocy środków z ZPORR .

Jeżeli osoba lub rodzina znalazła się w trudnej sytuacji życiowej, z którą nie może sobie poradzić przy wykorzystaniu własnych sił i środków może zgłosić się o pomoc

do ośrodka pomocy społecznej. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej znajduje się w budynku Urzędu Gminy w Żyrakowie. Do ośrodka pomocy społecznej można zgłaszać się osobiście, telefonicznie lub pisemnie.

Z pomocy społecznej można otrzymać następujące świadczenia:

- zasiłek stały;
- zasiłek okresowy;
- zasiłek celowy;
- pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie;
- schronienie, posiłek, odzież;
- sprawienie pogrzebu;
- usługi opiekuńcze;
- pomoc instytucjonalna (domy pomocy społecznej);
- poradnictwo.

Świadczenia te mogą być udzielane w różnych formach, stosownie do sytuacji i potrzeb, mają służyć poprawie warunków bytowych osoby lub rodziny, która znalazła się w krytycznej sytuacji oraz umożliwić przezwyciężenie trudności. Najważniejsze okoliczności z powodu, których udzielana jest pomoc, to w szczególności: ubóstwo, sieroctwo, bezdomność, potrzeba ochrony macierzyństwa, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych), alkoholizm, narkomania, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, klęska żywiołowa lub ekologiczna.

W tych przypadkach przysługuje lub może przysługiwać pomoc pieniężna pod warunkiem spełnienia kryterium dochodowego.

W GOPS w Żyrakowie działa komórka Świadczeń Rodzinnych w której można uzyskać:

- 1) zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego z tytułu :
 - urodzenia dziecka
 - opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego
 - samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania
 - samotne wychowywanie dziecka
 - kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego
 - rozpoczęcia roku szkolnego
 - podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania
- 2) zasiłek pielęgnacyjny
- 3) świadczenie pielęgnacyjne

2.11. Identyfikacja problemów.

2.11.1. Prognozowane zmiany demograficzne.

Zmiany w zaludnieniu gminy w okresie perspektywicznym warunkowane będą przebiegiem procesów społeczno-gospodarczych, zarówno na jego obszarze, jak również w regionie oraz w kraju. Kondycja ekonomiczna mieszkańców, możliwości zapewnienia godnych warunków życia (praca, mieszkanie, dostęp do usług) zdecydują o ruchliwości przestrzennej ludności, a także wpłyną na poziom przyrostu naturalnego. Prognozuje się, że w okresie perspektywicznym przyrost naturalny nie będzie ważnym czynnikiem przyrostu. Przewidywany w najbliższych latach przyrost liczby kobiet w wieku najwyższej płodności 20-34 lat może spowodować wzrost liczby urodzeń do 2010 r.

Prognozuje się:

1. Do roku 2010 wzrastać będzie liczba ludności w wieku produkcyjnym, przy jednoczesnym wzroście liczby ludności w wieku poprodukcyjnym
2. Przyrost liczby ludności w podeszłym wieku spowoduje konieczność rozwoju różnych form opieki, w tym również opieki medycznej,
3. Ludność gminy charakteryzuje się niskim poziomem wykształcenia,
4. W okresie perspektywicznym będzie wzrastała liczba zgonów (skutek postępującego procesu starzenia się ludności), wobec czego największy wpływ na zaludnienie będą miały migracje,
5. Należy liczyć się ze zwiększeniem odpływu ludności w młodym wieku, która wobec złej sytuacji na rynku pracy, będzie szukała swojej szansy w miejscach zapewniających jej lepsze warunki życia.

2.11.2. Problemy rynku pracy:

1. Dotychczasowy rozwój działalności gospodarczej (a także zmniejszająca się przedsiębiorczość w mieście) nie potrafił zaspokoić zapotrzebowania na miejsca pracy. Maleje aktywność gospodarcza mieszkańców gminy, dlatego należy doszukiwać się źródła nowych miejsc pracy w rozwoju różnych rodzajów usług rynkowych,
2. Skutkiem utrzymującego się deficytu miejsc pracy jest wysokie bezrobocie zaś bezrobocie ma tu charakter długotrwały.

Prognozowane zmiany w zatrudnieniu polegać będą głównie na stałym wzroście zatrudnienia w produkcji i usługach rynkowych. Tworzenie warunków przestrzennych, ekonomicznych i podejmowanie wszelkich działań na rzecz rozwoju tych działalności powinno stanowić w nadrzędny cel w działaniach samorządu gminy. Istniejące problemy zatrudnienia potwierdzają pilną konieczność aktywizacji społeczno-gospodarczej miasta. Redukcja bezrobocia i w jego konsekwencji niekorzystnych zjawisk społecznych zależy nie tylko od starań samorządu gminy, ale również od polityki ekonomicznej państwa oraz od radykalnej poprawy sytuacji na rynkach pracy w sąsiednich gminach i miastach powiatowych.

2.11.3. Problemy dotyczące warunków życia ludności.

1. W zakresie oświaty najpoważniejszym problemem jest ciągłej potrzeby remontu i modernizacji aktualnie istniejącej bazy. Brak szkoły ponad gimnazjalnej. Polepszenia wymaga również stan zagospodarowania terenów sportowo-rekreacyjnych przy szkołach.
2. Występują również braki oddziałów „0” bazy przedszkolnej, dlatego należy zaadaptować niezbędne na ten cel pomieszczenia.
3. W zakresie placówek upowszechniania kultury najpoważniejszym problemem jest niedostateczna ilość samodzielnie funkcjonujących bibliotek oraz brak w nich stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu .
4. Jednym z podstawowych zadań jest zwiększenie dostępności sportowej i rekreacyjnej dla mieszkańców Gminy. Istniejąca baza sportowa i wypoczynkowa jest w złym stanie technicznym. Modernizacja powinna dotyczyć zmiany nawierzchni boisk, uzupełnienie wyposażenia oraz prace porządkowe wokół obiektów.
5. W ramach bezpieczeństwa mieszkańców na uwagę zasługuje fakt złego zaplecza technicznego Straży Pożarnej – brak jest nowoczesnego sprzętu oraz odpowiedniego magazynu.

2.11.4. Problemy związane z infrastrukturą techniczną.

1. Główny problem gminy to zły stan techniczny części dróg ,
2. Część dróg wiejskich to drogi nieutwardzone, nie wyposażone w żadną infrastrukturę,
3. Niski udział własności gminy w ogólnej strukturze własnościowej mieszkań,
4. Nie zmodernizowane oczyszczalnie ścieków wraz z przestarzałym procesem oczyszczania ścieków,
5. Brak wysypiska śmieci,
6. Teren gminy nie jest w pełni wyposażony w kanalizację sanitarną

2.11.5. Problemy natury gospodarczej.

1. Mała atrakcyjność turystyczna uniemożliwia rozwój turystyki,
2. Brak większych zakładów pracy,
3. Brak zainteresowania inwestorów zewnętrznych,
4. Brak wiedzy o nowoczesnych metodach gospodarowania,
5. Spadek przedsiębiorczości w gminie i jej mały udział w gospodarce gminy,
6. Mała lesistość gminy.

2.12. Źródła finansowania, gospodarka finansami gminy .

Finansowym wyrazem i instrumentem polityki gospodarczej gminy jest budżet, będący podstawowym planem jego działalności na rok kalendarzowy.

Do bieżącej analizy stopnia realizacji budżetu niezbędna jest szczegółowa prognoza dochodów, na które składają się:

- 1) podatki i opłaty lokalne;
- 2) udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa;
- 3) opłaty skarbowe;
- 4) dochody jednostek budżetowych i wpłaty komunalnych jednostek organizacyjnych;
- 5) dochody z majątku gminy i inne dochody własne;
- 6) dotacje z budżety państwa, w tym na zadania zlecone;
- 7) subwencje z budżetu państwa.

Znaczne dochody gmina czerpie z podatków, na które składają się :

- 1) wpływy z podatku rolnego, leśnego oraz podatków i opłat lokalnych od osób fizycznych;
- 2) udziały w podatkach dochodowych od osób fizycznych i prawnych;
- 3) podatki i opłaty od osób fizycznych;
- 4) wpływy z opłaty skarbowej.

Obecnie otworzyły się nowe możliwości finansowania i dofinansowania inwestycji w Gminie w ramach funduszy strukturalnych , jak i również z krajowych programów kierujących fundusze na rozwój obszarów wiejskich.

Krajowe programy z których planowane jest pozyskanie środków na inwestycje: PROW, SOP, ZPORR.

3. ZADANIA POLEGAJĄCE NA POPRAWIE SYTUACJI NA DANYM OBSZARZE.

3.1. Celowość zadań planowanych do realizacji.

Podczas prac nad planowaniem strategicznym gminy została określona misja gminy :

Chcemy być atrakcyjni dla inwestorów poprzez poprawę infrastruktury fizycznej, stworzenie odpowiednich , stabilnych warunków inwestycyjnych. Czystość środowiska naturalnego i estetyka będzie naszą wizytówką .Celem naszym jest stworzenie dla mieszkańców i ich pokoleń jak najlepszych warunków egzystencji.

3.1.1. Określenie celów i zadań dla poszczególnych obszarów strategicznych.

3.1.1.1. Infrastruktura fizyczna

Cele	Zadania
1. Poprawa infrastruktury technicznej	<ul style="list-style-type: none">- Remont dróg, poprawa nawierzchni, budowa chodników- Pozyskanie środków finansowych z zewnętrznych źródeł
2. Utrzymanie i poprawa czystości środowiska naturalnego	<ul style="list-style-type: none">- Budowa oczyszczalni ścieków w Woli Żyrakowskiej wraz z kanalizacją miejscowości Wola Żyrakowska, Żyraków, Bobrowa, Góra Motyczna, Mokre, Zasów, Wiewiórka, Bobrowej Woli i Nagoszyna. Dokończenie budowy kanalizacji w Korzeniowie .- Budowa wysypiska odpadów, oraz selektywna zbiórka śmieci w ramach porozumienia Gmin i Powiatu Dębickiego.- Modernizacja kotłowni CO w przedszkolach – zmiana zasilania z paliwa stałego na gaz ziemny.- Pozyskanie środków finansowych z zewnętrznych źródeł.
3. Rozwój i promocja przedsiębiorczości	<ul style="list-style-type: none">- Stworzenie odpowiedniego klimatu inwestycyjnego- Rozwój promocji i informacji – stworzenie bazy danych o obszarach inwestycyjnych w gminie- Stworzenie mapy terenów przeznaczonych pod inwestycje,- Nawiązywanie kontaktów z nowo powoływanymi lub istniejącymi centrami obsługi inwestorów zagranicznych, których celem będzie : promocja, obsługa, oraz przyciąganie inwestorów zagranicznych
4. Modernizacja urządzeń melioracyjnych i stworzenie urządzeń przeciwpowodziowych.	<ul style="list-style-type: none">- Współpraca z władzami powiatowymi w celu przeprowadzenia odpowiednich prac i pozyskanie źródeł finansowania
5. Modernizacja sieci wodociągowej .	<ul style="list-style-type: none">- Wymiana sieci wodociągowej(Straszęcin, Nagoszyn) oraz modernizacja stacji uzdatniania wody w Żyrakowie

3.1.1.2. Ludność

Cele	Zadania
1. Stworzenie nowych miejsc pracy	<ul style="list-style-type: none">- Aktywizacja mieszkańców do podejmowania własnych inicjatyw- Wspieranie prywatnych inicjatyw- Organizacja kursów zawodowych- Współpraca z ośrodkami wspierającymi przedsiębiorczość- Promowanie wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich z wykorzystaniem atrakcyjności terenu Gminy
2. Likwidacja bezrobocia	<ul style="list-style-type: none">- Organizowanie kursów przekwalifikowujących bezrobotnych zgodnie z potrzebami rynku pracy- Stworzenie sieci bazy informacyjnej o potrzebach rynku pracy

3.1.1.3. Szkolnictwo

Cele	Zadania
1. Poprawa warunków kształcenia i stanu wiedzy	<ul style="list-style-type: none">- Budowa sal gimnastycznych przy istniejących ZSP- Modernizacja bazy istniejących szkół- Dopełnienie szkół- Modernizacja i dopełnienie sal gimnastycznych- Dalsze wprowadzenie do szkół języków zachodnich- Zsieciowanie pracowni informatycznych szkół z dostępem do internetu
2. Zapewnienie lepszego dostępu do źródeł wiedzy i kształcenia	<ul style="list-style-type: none">- Przygotowanie uczniów do wyboru dalszego kształcenia pod kątem potrzeb aktualnego rynku pracy

3.1.1.4. Rolnictwo

Cele	Zadania
1. Poprawa jakości produktów rolniczych z uwzględnieniem standardów UE.	<ul style="list-style-type: none">- Stworzyć ogólnodostępnej bazy informacyjnej o obowiązujących standardach w UE.- Organizowanie szkoleń informacyjnych o aktualnych preferencjach w rolnictwie UE
2. Pomoc dla grup producenckich istniejących i pomoc w organizowaniu się nowych grup .	<ul style="list-style-type: none">- Pomoc w zaopatrzeniu i współfinansowaniu grup w urządzenia do konfekcjonowania produktów rolnych- Pomoc prawna przy organizowaniu się nowych grup- Rola informacyjno- propagująca

3. Propagowanie biorolnictwa i rolnictwa ekologicznego	- Wdrożenie ekologicznej produkcji rolnej
4. Współpraca z ODR	- Zabezpieczenie środków finansowych dla wprowadzania nowoczesnych technologii produkcji i innowacji
5. Pomoc w integracji pionowej przetwórstwa rolno- spożywczego z producentami rolnymi .	- Organizacja spotkań i pomoc w pozyskiwaniu nowych rynków zbytu
5. Pomoc w tworzeniu alternatywnych źródeł dochodu Agroturystyki.	- Pomoc w tworzeniu powiązań formalno- prawnych producent- odbiorca - Organizowanie finansowanie kursów kwalifikacyjnych.

3.1.1.5. Służba Zdrowia

Cele	Zadania
1. Poprawa jakości i warunków funkcjonowania Służby Zdrowia	- Modernizacja placówek i wyposażenie w nowoczesny sprzęt medyczny - Zatrudnienie odpowiednich specjalistów - Stworzenie standardów leczenia zgodnych z założeniami reformy Służby Zdrowia - Adaptacja budynku po GS na gabinet rehabilitacyjny

3.1.1.6. Szczególne cechy regionu

Cele	Zadania
1. Promowanie walorów turystycznych i kulturowych gminy.	- wydanie odpowiednich materiałów promocyjnych , - organizacja imprez o charakterze cyklicznym i odpowiednie nagłaśnianie tych wydarzeń , współpraca ze środkami masowego przekazu - kultywowanie tradycji regionu poprzez działania kulturalno- oświatowe na bazie istniejących placówek kulturalnych i oświatowych.

3.1.2. Podział celów do realizacji ze względu na wagę problemu.

3.1.2.1. Cele pierwszorzędne:

1. Utrzymanie i poprawa czystości środowiska naturalnego
2. Poprawa warunków kształcenia i stanu wiedzy.
3. Rozwój i promocja przedsiębiorczości
4. Stworzenie nowych miejsc pracy.

3.1.2.2. Cele drugorzędne :

1. Modernizacja sieci wodociągowej
2. Zapewnienie lepszego dostępu do źródeł wiedzy i kształcenia
3. Poprawa jakości produktów rolniczych z uwzględnieniem standardów Unii Europejskiej.
4. Poprawa jakości i warunków funkcjonowania Służby Zdrowia
5. Pomoc w integracji pionowej przetwórstwa rolno- spożywczego z producentami rolnymi.
6. Poprawa infrastruktury technicznej

Pozostałe cele mają charakter ciągły i będą realizowane przez cały okres jaki obejmuje planowanie strategiczne w miarę pozyskiwania środków finansowych.

W dalszej części zostaną przedstawione szczegółowo poszczególne zadania dla celów z określeniem zakładanych terminów realizacji w postaci planu operacyjnego .

3.1.3. Uszeregowanie poszczególnych zadań w zależności od planowanego czasu realizacji.

Zadania zostały uszeregowane według planowanych terminów realizacji na :

1. Zadania krótkoterminowe 2004- 2008
2. Zadania długoterminowe 2009- 2012
3. Zadania ciągłe 2000 – 2012

3.1.4. Szczegółowy opis zadań z uwzględnieniem terminowości realizacji.

W dalszej części zostaną opisane zadania dla poszczególnych celów z uwzględnieniem terminowości realizacji z podziałem na kategorie .

4. REALIZACJA ZADAŃ I PROJEKTÓW

Lista zadań, zestawiona w poprzednim rozdziale, przekłada się na poszczególne działania. Te z kolei często podlegają etapowaniu. W poniższej tabeli zestawiono przewidywany harmonogram realizacji projektów. Tabela ta pozwoli na określenie stopnia zapotrzebowania na środki budżetowe i pozabudżetowe w poszczególnych latach. Tabela zawiera zestawienie działań pogrupowanych według przynależności do czterech wyznaczonych wcześniej celów strategicznych. Zakłada się, że projekty nie zrealizowane w założonym do realizacji roku przechodzą na rok następny. Ponadto zadania mające pomóc w rozwoju lokalnym można podzielić na będące w gestii władz lokalnych oraz te, których wdrożenie nie zależy od kompetencji Urzędu Gminy

I.Działanie	II.Przewidywany okres realizacji								
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
1.Poprawa infrastruktury technicznej									
Modernizacja dróg , poprawa nawierzchni , w 10 miejscowościach									
Budowa chodników									
Przygotowanie terenu pod osiedla mieszkaniowe w Straszęcinie i Woli Żyrakowskiej									
Zagospodarowanie i poprawa estetyki centrum miejscowości Żyraków , Straszęcin , Zasów									
Budowa domu wiejskiego w Zawierzbiu									
Pozyskanie środków finansowych z zewnętrznych źródeł									
2.Utrzymanie i poprawa czystości środowiska naturalnego									
Budowa kanalizacji 7 miejscowości									
Organizacja selektywnej zbiórki śmieci									
Budowa wysypiska odpadów									
Pozyskanie środków finansowych z zewnętrznych źródeł									
Dokończenie rozpoczętych inwestycji									
3.Rozwój i promocja przedsiębiorczości									
Stworzenie odpowiedniego klimatu inwestycyjnego									
Rozwój promocji i informacji – stworzenie bazy danych o obszarach inwestycyjnych w gminie									
Stworzenie mapy terenów przeznaczonych pod inwestycje									

4.Modernizacja urządzeń melioracyjnych , stworzenie urządzeń przeciwpowodziowych									
Współpraca z władzami powiatowymi w celu przeprowadzenia odpowiednich prac i pozyskania źródeł finansowania									
5. Modernizacja sieci wodociągowej									
Modernizacja SUW w Żyrakowie									
Wymiana sieci wodociągowej w Nagoszynie									
6. Stworzenie nowych miejsc pracy i likwidacja bezrobocia									
Aktywizacja mieszkańców do podejmowania własnych inicjatyw									
Wspieranie prywatnych inicjatyw									
Organizacja kursów zawodowych , organizowanie kursów przekwalifikujących bezrobotnych , zgodnie z potrzebami rynku pracy									
Stworzenie bazy informacyjnej o potrzebach rynku									
Współpraca z ośrodkami wspierającymi przedsiębiorczość									
Promowanie wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich									
7. Poprawa warunków kształcenia i stanu wiedzy , zapewnienie lepszego dostępu do źródeł wiedzy i kształcenia									
Remonty szkół i przedszkoli									
Modernizacja i doposażenie sal gimnastycznych									
Budowa sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Żyrakowe									
Budowa Szkoły w Korzeniowie									
Modernizacja szkoły w Straszęcinie									
Modernizacja i rozbudowa boisk sportowych									

Przygotowanie uczniów do wyboru dalszego kształcenia pod kątem potrzeb rynku pracy										
Dalsze wprowadzanie do szkół języków obcych , oraz Internetu										
8. Rozwój i wsparcie rolnictwa										
Pomoc w integracji pionowej i poziomej producenta z przetwórcami										
Promocja rolnictwa ekologicznego , agroturystyki i innych alternatyw dla gospodarstw rolnych										
Pomoc dla inicjatyw grupowych ,										
9. Poprawa jakości warunków funkcjonowania Służby Zdrowia										
Adaptacja budynku po GS na gabinet rehabilitacyjny										
Modernizacja placówek , doposażenie w nowoczesny sprzęt , zatrudnienie specjalistów										
10. Dziedzictwo regionalne oraz promowanie walorów turystycznych i kulturalnych regionu										
Konserwacja Zespołu Parkowo-dworskiego w Żyrakowie, Zasowie i Korzeniowie										
Konserwacja i odnowienie polichromii , oraz ruchomego wyposażenia kościoła w Zasowie										
Wytyczenie ścieżek rowerowych na terenie gminy , wyznaczenie szlaku zabytkowych miejsc , budowli sakralnych – wydanie odpowiednich opracowań promocyjnych										
Wydawanie materiałów promocyjnych, organizacja imprez o charakterze produktu regionalnego, Promowanie regionu poprzez techniki										
Inicjowanie działań i wydarzeń związanych z kultywowaniem dziedzictwa regionu										

Oprócz zestawionych powyżej zadań przewidywanych do wdrożenia w latach 2004 – 2012 przez władze samorządowe, rozwój lokalny wspomagają także inicjatywy społeczne. Ich wzbudzenie, wdrażanie oraz kontynuacja zależy od mieszkańców gminy, ale również od inwestorów zewnętrznych, chcących realizować swoje przedsięwzięcia na terenie gminy Żyraków.

W związku z tym inicjatywy społeczne nie są całkowicie odcięte od kompetencji władz samorządowych. Takie aspekty jak wyznaczenie miejsc lokalizacji potencjalnych projektów, ustalenie zachęt dla inwestorów, przyjazny stosunek władz samorządowych do inwestorów zewnętrznych, promocja ofert inwestycyjnych, podniesienie atrakcyjności gminy poprzez sukcesywną modernizację infrastruktury społecznej oraz technicznej powodują, że gmina staje się bardziej atrakcyjna. Dotyczy to zarówno opinii lokalnej społeczności, jak i potencjalnych inwestorów.

W związku z tym władze samorządowe powinny dążyć do wywołania takich zachowań wśród mieszkańców, które powodowałyby ich chęć do rozwijania swoich kwalifikacji, rozpoczęcia własnej działalności gospodarczej, bardziej aktywnego poszukiwania pracy.

W dalszej części niniejszego opracowania zostaną określone procedury wdrażania, finansowania, monitoringu i oceny realizacji Planu Rozwoju Lokalnego. Głównymi jednostkami za to odpowiedzialnymi będą Wójt, Rada Gminy i jednostki wydzielone specjalnie w tym celu wśród struktur Urzędu Gminy Żyraków. Będą one kontrolować i oceniać stopień realizacji ustaleń Planu w zakresie działań leżących w gestii władz samorządowych. W związku z tym zestawione poniżej propozycje działań są jedynie sugestią, która nie będzie podlegać kontroli i ocenie.

5. OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ PLANU ROZWOJU LOKALNEGO

Realizacja Planu Rozwoju Lokalnego będzie poddawana sprawdzeniu na poszczególnych etapach, na koniec każdego okresu programowania (2004 – 2006, 2007 – 2012) oraz na koniec okresu objętego niniejszym Planem. Kontrolę podlegać będzie stopień realizacji poszczególnych celów, monitorowanie postępu wdrażania zaplanowanych działań, ich zgodności z harmonogramem, sposób finansowania oraz rezultaty.

W wyniku wdrożenia działań zaplanowanych w Planie Rozwoju Lokalnego na lata 2004 – 2006 przewiduje się osiągnięcie następujących wskaźników ogólnych:

- 1) wzrost ilości terenów zurbanizowanych i wyposażonych w infrastrukturę techniczną,
- 2) wzrost poziomu skanalizowania gminy,
- 3) polepszenie stanu dróg gminnych,
- 4) zwiększenie długości dróg o nawierzchni ulepszonej,
- 5) poprawa dostępności i jakości obiektów oświatowo – kulturalnych,
- 6) poprawa jakości wody pitnej poprzez modernizację stacji uzdatniania wody,
- 7) liczba utworzonych nowych miejsc pracy,
- 8) modernizację oczyszczalni ścieków,

Ponadto na koniec okresu programowania 2007 – 2012 przewiduje się również:

- 1) podwyższenie ilości terenów wyposażonych w infrastrukturę techniczną,
- 2) wzrost poziomu wykształcenia ludności,
- 3) polepszenie stanu infrastruktury technicznej,
- 4) poprawę estetyki wyglądu zewnętrznego gminy
- 5) poprawę stanu środowiska przyrodniczego poprzez budowę zakładu utylizacji odpadów komunalnych

Ponadto każde działanie będzie podlegać kontroli i ocenie. Stopień realizacji poszczególnych działań zostanie określony przy pomocy wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania. W poniższej tabeli zestawiono proponowane rodzaje wskaźników dla różnych rodzajów zadań oraz sposób ich pomiaru.

Wskaźniki	Jednostka miary	Sposób pomiaru
Wskaźniki produktu		
1. Długość dróg gminnych i powiatowych o zmodernizowanej powierzchni	km	Monitoring w miejscu realizacji projektów

2. Długość sieci wodociągowej – nowej i zmodernizowanej	mb	j.w.
3. Długość sieci kanalizacji	mb	j.w.
4. Powierzchnia zmodernizowanych budynków oświatowych	m ²	Monitoring na miejscu realizacji inwestycji, dane techniczne z oddania obiektów do użytku
5. Powierzchnia zbudowanych placówek oświatowych	m ²	j.w.
6. Ilość zmodernizowanych wodociągów	km.	j.w.
7. Ilość zmodernizowanych i nowych oczyszczalni ścieków	szt.	j.w.
8. Wzrost przepustowości	m ³ /dobę	Statystyka gminna
9. Ilość wybudowanych zakładów utylizacji odpadów komunalnych	szt.	Monitoring na miejscu realizacji inwestycji, dane techniczne z oddania obiektów do użytku
Wskaźniki rezultatu		
1. Ilość nowo podłączonych gospodarstw domowych do wodociągu, sieci kanalizacyjnej	%	Statystyka gminna
2. Stosunek ilości budynków podłączonych do wodociągu, sieci do wszystkich budynków	%	Statystyka gminna

4. Zmniejszenie obłożenia oddziałów szkolnych na skutek zwiększenia ilości pomieszczeń do nauki	%	Statystyka szkolna
5. Ilość imprez kulturalno – sportowych organizowanych w nowych obiektach	szt.	j.w.
6. Zwiększenie ilości zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych	godz./miesiąc	j.w.
7. Wskaźnik powierzchni dróg objęty modernizacją nawierzchni	%	Statystyka gminna i powiatowa
8. Powierzchnia nowoutworzonych pomieszczeń oświatowych	m ²	Monitoring na miejscu realizacji inwestycji, dane techniczne z oddania obiektów do użytku
9. Zmniejszenie opłat za korzystanie ze środowiska na skutek gazyfikacji gminy	%	Statystyka gminna
10. Poprawa jakości wody	ilość związków żelaza i manganu	Statystyka gminna
11. Ilość ścieków oczyszczonych w wyniku modernizacji	m ³	Statystyka gminna
13. Wskaźnik ilości ścieków dopływających do oczyszczalni w stosunku do jej przepustowości	%	Statystyka gminna

14. Zmniejszenie ilości odpadów na terenie gminy	%	Statystyka gminna
Wskaźniki oddziaływania		
1. Ilość osób korzystających z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, deszczowej i gazowej	szt.	Statystyka gminna
2. Polepszenie stanu środowiska naturalnego (ilość odprowadzanych i oczyszczanych ścieków, zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego)	%	Statystyka gminna
3. Wielkość migracji	szt.	Statystyka gminna, US w Rzeszowie
4. Wzrost poziomu życia mieszkańców	%	Badania ankietowe
5. Zmniejszenie zachorowalności dzieci w placówkach kulturalno – oświatowych w wyniku poprawy warunków nauczania	%	Statystyka szkolna i gminna
6. Zwiększenie aktywności pozalekcyjnej uczniów w postaci ilości kółek zainteresowań	%	Statystyka szkolna

7. Zwiększenie aktywności rekreacyjnej mieszkańców	%	Statystyka gminna
8. Wskaźnik poprawy jakości dróg w wyniku przeprowadzonej ich modernizacji i ulepszenia nawierzchni	%	Badanie ankietowe (kierowców zgłaszających się do Powiatowego Wydziału Komunikacji)
9. Spadek emisji niebezpiecznych związków - CO ₂ , SO ₂ , NO ₂	mg/m ³	Badania WIOŚ
10. Wzrost zdrowotności mieszkańców	%	Statystyka gminna
11. Polepszenie stanu środowiska naturalnego	%	Badania WIOŚ

6. PLAN FINANSOWY NA LATA 2004 – 2012

Aktualna i prognozowana sytuacja finansowa Gminy Żyraków w okresie programowania 2004 – 2006 oraz 2007-2012 została przedstawiona w poniższych tabelkach. Dane na koniec roku 2004 i na pozostałe lata zostały określone w sposób szacunkowy przy włączeniu w wydatki inwestycyjne zadań realizowanych w ramach ZPORR. Środki uzyskane w ramach ZOPRR zostały włączone w pozycję D-3 poniższej tabeli. Dalsze lata będą uzupełniane po uzyskaniu finansowania ze źródeł zewnętrznych. Obecnie jeszcze dokładnie nie wiadomo o zasadach korzystania z niektórych programów , dlatego też kompozycja finansowa może ulec zmianom.

p	Wyszczególnienie	2002	2003	06 - 2004	Na koniec 2004	2005	2006
A	DOCHODY OGÓŁEM, w tym:	15 285 639	17 205 245	16 501 477	17 954 244	18 462 200	19 650 200
1.	DOCHODY WŁASNE	3 960 009	4 226 756	5 436 810	6 879 077	7 153 200	8 284 200
2.	SUBWENCJE	9 551 100	10 124 621	10 339 099	10 339 099	10 339 000	10 310 000
3.	DOTACJE CELOWE NA ZADANIA Z ZAKRESU ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ	1 670 771	1 372 800	526 068	526 068	680 000	756 000
4.	DOTACJE CELOWE NA ZADANIA WŁASNE	103 759	1 481 068	199 500	210 000	290 000	300 000
B	WYDATKI OGÓŁEM, w tym	15 816 737	17 843 382	22 397 411	25 525 493	26 634 200	29 886 600
1.	WYDATKI BIEŻĄCE	1 351 022	13 815 358	14 971 743	16 890 000	16 998 500	17 523 200
2.	WYDATKI INWESTYCYJNE	2 306 715	4 028 124	7 425 668	8 635 493	9 635 700	12 363 400
C	WYNIK FINANSOWY (A-B) (+,-)	- 531 098	-638 237	-5 895 934	-7 571 249	- 8 172 000	-10 236 400
D	ŹRÓDŁA SFINANSOWANIA DEFICYTU BUDŻETOWEGO	1 819 168	3 656 683	6 754 338	9 670 758	10 652 200	12 560 000
1.	Kredyt bankowy	430 000	1 888 983	2 842 038	2 842 038	5 305 000	7 235 620
2.	pożyczka	897 416	580 000	345 300	3 245 300	3 224 000	3 352 000
3.	inne	491752	1 187 700	797 000	3 583 420	2 123 200	4 989 180
E	SPLĄTY RAT KREDYTÓW I POŻYCZEK	279 800	1 368 384	858404	1 589 072	1 589 072	2 011 300
1.	Zaciągniętych w latach ubiegłych	279800	479384	858404	1589072	1589072	2011300
2.	Zaciągniętych w roku budżetowym		889 000				
F	STAN NADWYŻKI BUDŻETOWEJ NA DZIEŃ 31 GRUDNIA	1 008 270	1 650 062	-	510 437	891 128	312 300

p	Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011	2012
A	DOCHODY OGÓŁEM, w tym:	20 650 200	20 750 200	20 750 200	20 750 200	21 750 200	21 750 200
1.	DOCHODY WŁASNE	9 284 200	8 384 200	8 384 200	8 384 200	9 384 200	9 384 200
2.	SUBWENCJE	10 310 000	10 310 000	10 310 000	10 310 000	10 310 000	10 310 000
3.	DOTACJE CELOWE NA ZADANIA Z ZAKRESU ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ	756 000	756 000	756 000	756 000	756 000	756 000
4.	DOTACJE CELOWE NA ZADANIA WŁASNE	300 000	300 000	300 000	300 000	300 000	300 000
B	WYDATKI OGÓŁEM, w tym	28 886 600	26 886 600	26 886 600	46 886 600	28 886 600	28 886 600
1.	WYDATKI BIEŻĄCE	16 523 200	15 523 200	15 523 200	15 523 200	15 523 200	15 523 200
2.	WYDATKI INWESTYCYJNE	12 363 400	10 363 400	10 363 400	30 363 400	12 363 400	12 363 400
C	WYNIK FINANSOWY (A-B) (+,-)	-8 236 400	-6 136 400	-6 136 400	-26 136 400	-18 861 600	-18 861 600
D	ŹRÓDŁA SFINANSOWANIA DEFICYTU BUDŻETOWEGO	10 560 000	9 560 000	9 560 000	28 560 000	25 560 000	25 560 000
1.	Kredyt bankowy	6 235 620	5 235 620	5 235 620	15 235 620	10 235 620	10 235 620
2.	pożyczka	3 352 000	2 352 000	2 352 000	5 352 000	5 352 000	5 352 000
3.	inne	3 989 180	4 989 180	4 989 180	8 989 180	10 989 180	10 989 180
E	SPLĄTY RAT KREDYTÓW I POŻYCZEK	2 011 300	2 011 300	2 011 300	2 411 300	3 011 300	3 011 300
1.	Zaciągniętych w latach ubiegłych	2 011 300	2 011 300	2 011 300	2 411 300	8 411 300	8 411 300
2.	Zaciągniętych w roku budżetowym						
F	STAN NADWYŻKI BUDŻETOWEJ NA DZIEŃ 31 GRUDNIA	312 300	312 300	312 300	102 300	315 300	315 300

Wstępne oszacowanie kosztów inwestycji przy udziale środków z programu ZPORR

Inwestycja	Całkowity koszt inwestycji w zł.	Środki własne w zł.	Środki z ZPORR w zł.	Termin realizacji
Budowa Sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Żyrakowe	3 005 000	751 0250	2 253 750	Lipiec 2004r.- Sierpień 2005 r.
Adaptacja budynku po GS na gabinet rehabilitacyjny	350 000	87 500	262 500	Listopad 2004r.
Modernizacja szkoły w Straszęcinie	1 200 000	300 000	900 000	2004 r.- 2006 r.
Zagospodarowanie i poprawa estetyki centrum Żyrakowe , Straszęcina i Zasowa	1 000 000	250 000	750 000	2004r.- 2005r.
Konserwacja i odnowienie polichromii , oraz ruchomego wyposażenia kościoła w Zasowie	250 000	62 500	187 500	2006r. – 2007r.

* Podane koszty realizacji poszczególnych projektów mają charakter szacunkowy i mogą znacząco odbiegać od podanej wartości z powodu wielu czynników, m. in. przyjętych rozwiązań technologicznych, użytych przy realizacji materiałów, zmian zakresu planowanych do realizacji działań, zmian cen itp.

7. SYSTEM WDRAŻANIA I MONITOROWANIA PLANU

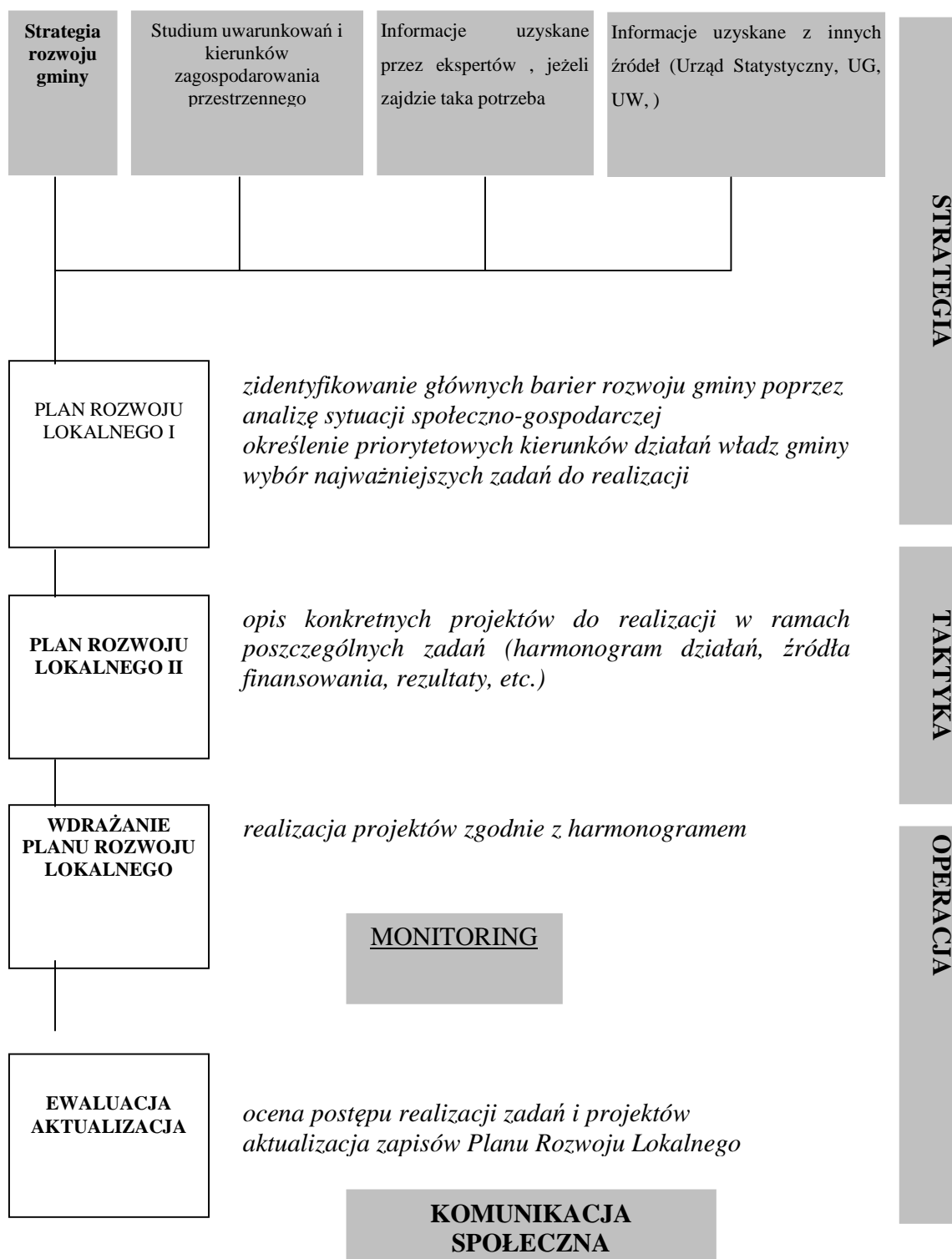
Plan Rozwoju Lokalnego jest dokumentem ponadkadencyjnym, określającym cele i programy działań na kilka lat oraz wymagającym ciągłej pracy nad podnoszeniem jego jakości. Proces jego wdrażania jest złożonym przedsięwzięciem, wymagającym dobrego przygotowania informacyjnego i stałej komunikacji z otoczeniem. Wdrożeniu programu towarzyszyć będzie jego ewaluacja, która będzie się opierać na pozyskiwaniu obiektywnej informacji o jego przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze.

Ze względu na swój długookresowy charakter wdrażanie założeń Planu Rozwoju Lokalnego jest procesem ciągłym, wymagającym stałego śledzenia zmian prawnych, gospodarczych, politycznych oraz elastyczności w dostosowaniu się do priorytetów w zakresie uzyskiwania zewnętrznych środków finansowych.

Poszczególne projekty wdrażane są w oparciu o harmonogram realizacji projektów zawarty we wcześniejszej części niniejszego dokumentu. Realizacja Planu Rozwoju Lokalnego obejmuje następujące podokresy:

1. 2004 – grudzień 2006
2. Styczeń 2007 – grudzień 2012.

Zasady programowania, wdrażania i ewaluacji Planu Rozwoju Lokalnego obrazuje poniższy schemat.

7.1. Finansowanie.

Realizacja Planu Rozwoju Lokalnego uzależniona jest od wysokości pozyskanych środków zarówno krajowych jak i z funduszy strukturalnych. Biorąc pod uwagę prognozę dopuszczalnej wysokości zobowiązań w poszczególnych latach i wysokość środków, jakie mogą być wydatkowane bezpośrednio z budżetu, możliwości finansowe gminy wskazuje, że na realizację przyjętych celów zabezpieczy 25% wkładu w stosunku do uzyskanych środków wspólnotowych.

Zakłada się, że niewykonanie wszystkich planowanych zadań w latach 2004-2006 powoduje przesunięcie ich realizacji na lata następne.

Plan finansowy z uwzględnieniem różnych źródeł finansowania oraz harmonogramu na poszczególne lata został przedstawiony w rozdziale 6.

7.2. Zarządzanie.

Funkcję Instytucji Zarządzającej i Koordynującej realizację Planu Rozwoju Lokalnego będzie pełnił specjalnie powołany zespół pracowników. Zakres zadań Instytucji Zarządzającej obejmuje m.in.:

- 1) zapewnienia zgodności realizacji Planu z poszczególnymi dokumentami programowymi wyższego rzędu, w tym w szczególności w zakresie zamówień publicznych, zasad konkurencji, ochrony środowiska, jak też zagwarantowanie przestrzegania zasad zawierania kontraktów publicznych,
- 2) zbieranie danych statystycznych i finansowych na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji projektów w ramach Planu,
- 3) zapewnienie przygotowania i wdrożenia planu działań w zakresie informacji i promocji Planu,
- 4) przygotowanie rocznych raportów na temat wdrażania Planu,
- 5) zbieranie informacji do rocznego raportu o nieprawidłowościach,
- 6) dokonanie oceny po zakończeniu realizacji Planu.

7.3. Instytucja wdrażająca Plan Rozwoju Gminy.

Urząd Gminy jako instytucja wdrażająca Plan, odpowiedzialny będzie za:

- 1) opracowanie i składanie wniosków o finansowanie zewnętrzne,
- 2) bezpośrednia realizacja działań przewidzianych w Planie w zakresie przygotowania przetargów, gromadzenia dokumentacji bieżącej, nadzoru nad wykonawcą pod kątem terminowości i jakości wywiązania się z zobowiązania,
- 3) zapewnienie informowania o współfinansowaniu przez UE realizowanych projektów.

7.4. Monitoring wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego.

Monitorowanie wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego oraz jego poszczególnych elementów dokonywać będzie Komitet Monitorujący. Aby zachować ciągłość procesu przygotowania Planu i jego realizacji, w skład Komitetu Monitorującego wchodzić będą członkowie grupy roboczej, zaangażowanej w sporządzanie Planu Rozwoju Lokalnego.

Zebrania Komitetu Monitorującego odbywać się będą raz do roku. Istnieje możliwość częstszych spotkań po uprzednim zawiadomieniu członków Komitetu przez Sekretariat Komitetu. Funkcję Sekretariatu Komitetu Monitorującego pełnić będzie Sekretariat UG. Obowiązkiem Sekretariatu będzie zawiadamianie członków Komitetu o terminach posiedzeń oraz przygotowywanie na w/w posiedzenia szczegółowych informacji na temat postępów w realizacji Planu Rozwoju Lokalnego w formie standardowego raportu monitorującego (Załącznik 1). Obowiązkiem Sekretariatu będzie także przygotowywanie protokołów z posiedzeń Komitetu Monitorującego, zawierających ustalenia w/w posiedzeń i przesyłanie ich do członków Komitetu. Komitet Monitorujący analizować będzie ilościowe i jakościowe informacje na temat wdrażanych projektów i całego Planu Rozwoju Lokalnego w aspekcie finansowym i rzeczowym. Celem takiej analizy jest zapewnienie zgodności realizacji projektów i Planu z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami. Jeśli w raportach monitoringowych ujawnione zostaną problemy związane z wdrażaniem Planu, Komitet Monitorujący powinien podjąć działania mające na celu wyeliminowanie pojawiających się trudności wdrożeniowych.

Komitet Monitorujący sporządzi raport końcowy, obrazujący faktycznie zrealizowane zadania w kontekście założeń Planu Rozwoju Lokalnego na koniec każdego roku. Wszelkie rozbieżności pomiędzy ustaleniami Planu a jego rzeczywistym wykonaniem będą w w/w raporcie szczegółowo wyjaśnione. Raport końcowy będzie dostępny do wglądu w Sekretariacie UG.

Proponuje się przeprowadzenie ankiety na początku 2007 oraz na początku 2013 roku. Jej celem będzie uzyskanie informacji od mieszkańców gminy na temat zmiany warunków życia w odniesieniu do początku każdego okresu programowania.

8. Sposoby oceny i komunikacji społecznej.

Podstawowym warunkiem wiarygodności i skuteczności ewaluacji jest jej niezależność. Z warunku tego wynika konieczność utworzenia niezależnej organizacyjnie od zespołów zaangażowanych w proces tworzenia i wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego komórki ewaluacyjnej w strukturze Urzędu Gminy Żyraków, w skład której wchodziłby jeden lub więcej pracowników zajmujących się ewaluacją ex-post. Celem tej ewaluacji jest określenie faktycznych efektów zrealizowanych projektów w ramach Planu.

Pracownik komórki ewaluacyjnej do 31 stycznia każdego roku przygotowuje raport ewaluacyjny (wg formatu zamieszczonego w Załączniku 2), dotyczący roku poprzedniego.

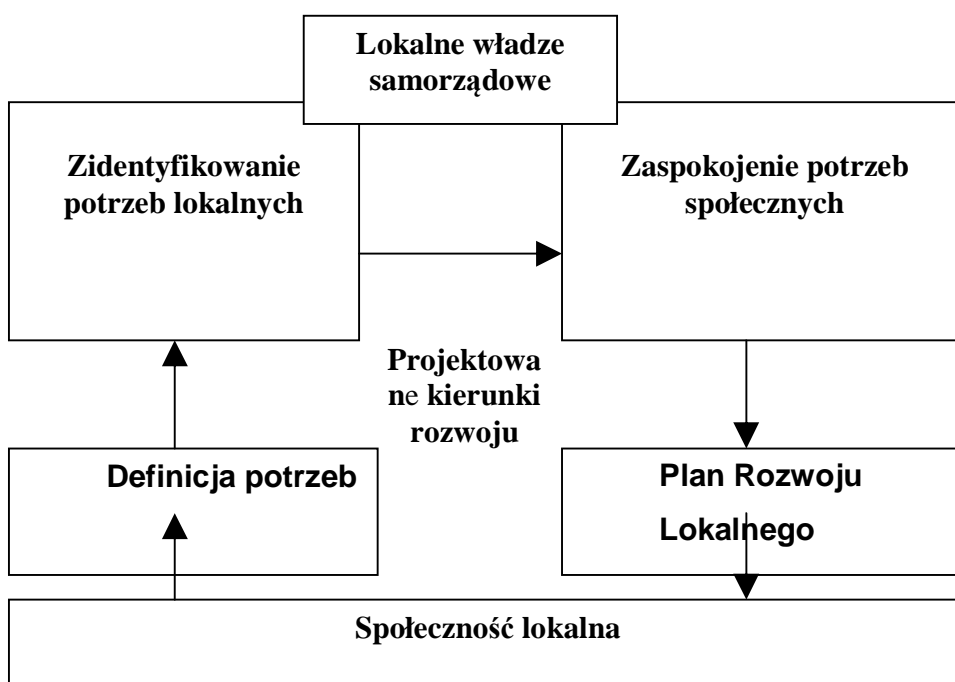
W raporcie tym znajdują się w szczególności informacje o:

- 1) skuteczności - kryterium to pozwala określić czy cele danego projektu (jak i całego Planu) określone na etapie programowania zostały osiągnięte,
- 2) efektywności - kryterium to porównuje zasoby finansowe zaangażowane przy realizacji projektu i Planu z rzeczywistymi osiągnięciami projektu i Planu na poziomie produktu, rezultatu lub oddziaływania,
- 3) użyteczności - kryterium to pozwala ocenić faktyczne efekty projektu i Planu na poziomie produktu, rezultatu i oddziaływania w nawiązaniu do wcześniej zdefiniowanych w Planie Rozwoju Lokalnego potrzeb i problemów.

W raporcie ewaluacyjnym zawarte będą także rekomendacje i proponowane zmiany w Planie Rozwoju Lokalnego. Raport ewaluacyjny będzie konsultowany

i omawiany z zespołami zaangażowanymi w powstawanie i realizację Planu. Plan Rozwoju Lokalnego będzie aktualizowany uchwałą Rady Gminy na podstawie rekomendacji i propozycji zmian zawartych w raporcie ewaluacyjnym. Szczegółowe zasady wprowadzania korekt i aktualizowania Planu powinna określać specjalna uchwała w sprawie Planu Rozwoju Lokalnego.

Władze samorządowe w trakcie wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego muszą znaleźć skuteczną metodę przekazywania informacji do otoczenia. Powinny także zwrócić baczną uwagę na sprawny system przyjmowania informacji z otoczenia, od partnerów społecznych.

Możemy wyróżnić dwa główne typy otoczenia społecznego, z którym władze gminy muszą się komunikować. Po pierwsze jest to otoczenie wewnętrzne, obejmujące pracowników urzędu, którzy uczestniczą bezpośrednio w administrowaniu gminą, ich wiedzę, motywację, umiejętności praktyczne, kompetencje interpersonalne, lecz także technologię i zasoby organizacji. Jest również otoczenie zewnętrzne. Otoczenie zewnętrzne bliższe obejmuje przede wszystkim ogół mieszkańców gminy, w którym

jednak można wyróżnić szereg grup, organizacji, stowarzyszeń i instytucji czy przedsiębiorstw. Otoczenie zewnętrzne dalsze jest to faktyczne otoczenie gminy jako wspólnoty terytorialnej – sąsiednie gminy, struktury powiatowe, wojewódzkie i ogólnopństwowe.

Obszary działań w zakresie komunikacji dwustronnej i współpracy władz Gminy Żyraków ze społecznością lokalną to:

- informacja o postępach wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego - każdy mieszkaniec gminy będzie miał możliwość uzyskania informacji o aktualnym stanie prac wdrożeniowych Planu Rozwoju Lokalnego w siedzibie sekretariatu Urzędu Gminy , wraz z wglądem w dokumentację (raporty monitoringowe, raporty ewaluacyjne),
- możliwość udziału mieszkańców w posiedzeniach Komitetu Monitorującego (po wcześniejszym zgłoszeniu swojej obecności),

Instytucja Zarządzająca zapewnia środki informacyjne i promocyjne w zakresie udzielonej pomocy z funduszy strukturalnych. Wykorzystywane środki informacyjne i promocyjne będą miały na celu przede wszystkim informowanie potencjalnych i faktycznych odbiorców pomocy o możliwościach wsparcia ze strony UE oraz informowanie opinii publicznej o zakresie i wymiarze pomocy unijnej dla poszczególnych projektów i rezultatach tych działań.

Informowanie i promocja odbywać się będzie poprzez organizowanie szkoleń i konferencji na temat możliwości pozyskania środków unijnych. W prasie lokalnej i regionalnej będą systematycznie informacje na temat zaangażowania finansowego UE w realizację projektów oraz stanie zaawansowania realizacji zadań i ich efektów w ramach Planu. Sprawy związane ze środkami informacyjnymi i promocyjnymi stosowanymi przez Państwa Członkowskie odnośnie pomocy z funduszy strukturalnych reguluje Rozporządzenie Komisji Europejskiej nr 1159/2000.